

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Europaprogrammet

Fotboll för alla?

En diskursanalys av det engelska och det svenska fotbollsförbundets offentliga publikationer.

Examensarbete i Europakunskap

HT 2010

Författare: Camilla Eriksson

Handledare: Live Stretmo

Abstract

Women's football has, throughout history, been subject to the resistance of man's world. The English football association forbid women's teams to play on the association's grounds. This ban lasted for 50 years and wasn't dissolved until 1971. In Sweden it wasn't until 1972 that the Swedish football association decided to integrate women's football in to the organisation. Today football is the sport which has the most female participants in England and in Sweden the game is the second most popular amongst women. Both associations have a clear strategy for women in football and for the further development of women's football. Sweden and United Kingdom are two countries that have different views on equality between the genders and how it is to be achieved. This essay attempts to study the discourse of football and how gender and equality are portrayed in the public publications of the two nations' football associations. The analysis finds that women's football is still viewed as inferior to men's football. What makes this comparative study interesting is that Sweden and England as a part of the United Kingdom have two different takes on equality. Whilst Sweden attempts to reconstruct the gender roles England has a gender-neutral policy that tends to the focus on eliminating discrimination.

Keywords: Football, women, men, equality policy, construction of gender, construction of masculinity and femininity, discourse analyse

Nyckelord: Fotboll, kvinnor, män, jämställdhetspolicy, konstruktion av kön, konstruktion av manligt och kvinnligt, diskursanalys

Title: Fotboll för alla? En diskursanalys av det engelska och det svenska fotbollsförbundets offentliga publikationer.

Author: Camilla Eriksson

Tutor: Live Stretmo

Autumn semester 2010

Pages : 50

Innehållsförteckning

1. FOTBOLL – EN ARENA FÖR JÄMSTÄLLDHET?	2
1.2. SYFTE	4
1.3. FRÅGESTÄLLNINGAR	4
1.4. DISPOSITION	4
2. EN HISTORISK TILLBAKABLICK	5
2.1. KVINNORNAS INTÅG PÅ IDROTTSARENAN	5
2.2 KVINNOFOTBOLLENS HISTORIA – HUR ALLTING BÖRJADE.....	6
2.3 REFORMER FÖR JÄMLIKHET MELLAN KÖNEN	8
3. TEORETISK GRUND	9
3.1. DISKURS	9
3.2. LIK- OCH SÄRARTSSTRATEGIER	10
3.3. KONSTRUKTION AV MANLIGHET OCH KVINNLIHET	11
3.4 KONSTRUKTION AV KÖN OCH GENUS	13
3.5 INTERSEKTIONALITET	15
3.6. VÄLFÄRDSSTATSMODELLER	15
4. METOD	16
4.1 METODVAL.....	16
4.2 URVAL	17
4.3 TILLVÄGAGÅNGSSÅTT & GENOMFÖRANDE	18
4.4 ANALYSSCHEMA	19
4.5 FÖRKUNSKAPER	19
4.6 STUDIENS TROVÄRDIGHET	20
4.7 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	21
4.8 STUDIENS FÖRTJÄNSTER OCH BEGRÄNSNINGAR	21
5. ANALYS	22
5.1. ”FOTBOLLEN ÄR FOLKETS IDROTT” – HUR FRAMSTÄLLS FOTBOLL?	22
5.2 ”FOTBOLLEN SKA GE ETT BÄTTRE, ROLIGARE OCH FRISKARE LIV” – VARFÖR ÄR FOTBOLLEN AV GODO?	26
5.3 ”THE TIME FOR ACTION IS NOW” – VARFÖR SKA FLER KVINNOR OCH FLICKOR SPELA FOTBOLL?	27
5.4 ”DAMFOTBOLL/WOMEN’S FOOTBALL VS. HERRFOTBOLL/MEN’S FOOTBALL” – VILKA SUBJEKT SKAPAS I TEXTERNA?	29
5.5 ”EN TVÅKÖNAD IDROTT” – HUR TALAS DET OM KÖN?	32
5.6 ”TO INCREASE THE DIVERSITY OF THE FOOTBALL FAMILY” – HUR TALAS DET OM ANDRA INTERSEKTIONALITETER?	36
5.7 ”TO ENSURE THAT EVERYONE IS TREATED FAIRLY AND WITH RESPECT” – HUR TALAS DET OM JÄMSTÄLLDHET?	38
6. SLUTSATSER	41
6.1. HUR FRAMSTÄLLS FOTBOLL?	41
6.2. VILKA BILDER AV KVINNOR OCH MÄN FÖRMEGLAS?	42
6.3. VILKEN ROLL SPELAR INTERSEKTIONALITETER?	44
6.4. HUR TALAS DET OM JÄMSTÄLLDHET?	45
7. DISKUSSION	46
8. SAMMANFATTNING	47
9. REFERENSER	49

1. Fotboll – en arena för jämställdhet?

Kvinnorna tågade in på arbetsmarknaden på 50-talet. De gick från att tidigare ha varit hemmafruar till att i större utsträckning vara en del av den offentliga sfären som tidigare hade varit männens spelrum. Det finns en uppsjö av studier som behandlar kvinnors situation idag på arbetet samt män och kvinnors roller i hushållet. Många av dessa studier ämnar mer eller mindre understryka att trots att kvinnan idag arbetar har hon fortfarande dubbla roller, både som försörjare och vårdare (Se Crompton mfl. 2007). Dessutom visar statistiken att kvinnor tjänar generellt mindre än män.¹ Länder har valt att hantera detta på olika sätt genom historien (Se Crompton m.fl 2007 & Sainsbury 1996). Sverige och Storbritannien har fört två olika strategier genom historien. Sverige har valt en reform som har syftat till att rekonstruera könsrollerna och har byggt upp statliga institutioner, som till exempel dagis och äldreomsorg, för att underlätta för kvinnor att ta på sig rollen som försörjare. Storbritannien har i större utsträckning fört en könsneutral politik som syftat till att införa lagar som förutsätter mäns och kvinnors lika rättigheter. (Sainsbury 1996).

Kvinnor och män som könsnormer reproduceras i vårt samhälle och arenor som arbetsmarknaden och hemmet är relevanta för konstruktionen av kön. Men det finns även andra arenor som spelar stor roll för konstruktionen av kön och vad som är kvinnligt och manligt. Idrotten är en sådan (Jämför Koivula 1999, Larsson 2001 & Olofsson 1989). Fotboll är den största idrotten i både Sverige och England och har länge varit en arena som har värnat om manligheten och bidragit till skapandet av manliga ideal (Andersson 2002). Idag är fotboll den näst populäraste idrotten även bland kvinnor i Sverige och i England har den vuxit till den största idrotten bland kvinnor i antalet kvinnliga utövare (Fotbollens stadgar & FA's vision).

Fotbollen föddes i England på 1800-talet och populariteten växte snabbt och allt fler länder tog till sig spelets regler. I slutet på 1800-talet nådde fotbollen Sverige och den engelska fotbollen har länge varit förebilden för fotbollen i Sverige (Andersson 2002). Det svenska fotbollsförbundet bildades år 1904, och är idag Sveriges största specialistidrottsförbund. Förbundet är den organisation som ansvarar för administrationen av fotbollen i Sverige och

¹ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsiem040>

har även som uppgift att främja fotbollen samt att företräda den internationellt². Förbundet har utvecklat en jämställdhetspolicy för åren 2009-2011 och målsättningen med policyn är att både kvinnor och män, pojkar och flickor inom fotbollsrörelsen i Sverige ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. De uppsatta målen är att öka antalet kvinnor i organisationen men också antalet kvinnliga fotbollspelare, förbundsdomare och tränare (Jämställdhetspolicy).

Det engelska fotbollsförbundet, the English Football Association, bildades år 1863 och är den styrande organisationen för all fotboll i England och har även hand om alla rättsliga aspekter rörande sporten.³ Att utveckla en strategi för att kvinnofotbollen även i framtiden ska fortsätta att växa och utvecklas är av stor vikt för det engelska fotbollsförbundet. På dessa grunder har det engelska fotbollsförbundet tagit fram en specifik strategi för kvinnofotbollen i England som redovisas i publikationen ”Women’s Strategy”. Förbundet ämnar fortsätta utveckla och stödja kvinnofotbollen på flera punkter och strävar efter att fler kvinnor ska söka sig till fotbollen (Women’s Strategy).

I dag har de båda fotbollsförbunden utvecklade program för jämställdhet och för att få in fler kvinnor i fotbollen samt värna om kvinnofotbollens⁴ framtid. I bakgrund till kvinnofotbollens historia blir det intressant att analysera hur kvinnofotbollen och mansfotbollen framställs i de båda förbundens texter. Dessutom innebär en jämförande studie av Sverige och England, som en del av Storbritannien, en intressant vinkel ur en jämställdhetssynpunkt. Trots att det finns ett flertal studier som har behandlat kvinnofotbollen separat i både Sverige och England är detta något som inte har studerats tidigare.

² <http://svenskfotboll.se/svensk-fotboll/om-svff/>

³ <http://www.thefa.com/TheFA/WhoWeAre>

⁴ Beskrivningar av vissa sociala fenomen kan vara värderelaterade och det kan vara svårt att skilja mellan beskrivningar och värderingar. Vid sådana tillfällen kan en term vara värde-impregnerad, det vill säga att förutom att beskriva ett fenomen ger den även uttryck för en normativ värdering. (Gilje & Grimen 2007) Anledningen till att jag väljer att kalla det kvinnofotboll i min studie istället för damfotboll är just därför att damfotboll är värde-impregnerat. Ordet dam följs av associationer som förnäm och elegant. Enligt Svenska Akademin har dam benämningen kvinna i allmänhet, men också kvinna av hög börd, och uttrycket ”att föra sig som en dam” innebär en kvinna som utger sig för att tillhöra de högre bildade klasserna. Kvinna däremot betyder endast en vuxen människa av honkön. (Svenska Akademiens ordbok) På samma sätt benämner jag konsekvent manlig fotboll som mansfotboll istället för herrfotboll. Det bör dock understrykas att detta endast innegriper den svenska beteckningen av kvinnofotboll (damfotboll) och mansfotboll (herrfotboll). I engelskan benämns detta som ”Women’s football” och ”Men’s football” och den engelska motsvarigheten för den svenska beteckningen hade varit ”Ladies’ football” och ”Gentlemen’s football”. Jag vill även tillägga att jag kommer att benämna det som damfotboll i förhållande till mitt analysmaterial.

1.2. Syfte

Mitt syfte med denna uppsats är att analysera diskursen om fotboll samt hur kön och jämställdhet framställs i en sådan diskurs. Genom att analysera offentliga publikationer från det svenska och engelska fotbollsforbundet ämnar jag belysa hur fotboll framställs och hur det talas om kön, andra intersektionaliteter och jämställdhet inom förbundens diskurs om fotboll. Min studie är en jämförande studie och jag ämnar ställa resultaten från de båda förbunden mot varandra och analysera eventuella likheter och skillnader mellan Sverige och England. Det är något av en vit fläck inom samhällsvetenskapen och det blir intressant att jämföra synen på fotboll i två länder som Sverige och England, som en del av Storbritannien, vilka bottnar i två olika historiska perspektiv rörande jämställdhet och välfärd.

1.3. Frågeställningar

Hur framställs fotboll?

Vilka bilder av kvinnor och män förmedlas?

Vilken roll spelar intersektionaliteter?

Hur talas det om jämställdhet?

1.4. Disposition

Denna uppsats ämnar belysa diskursen kring fotboll samt hur kvinnor, män och jämställdhet framställs i de offentliga publikationerna från det svenska och engelska fotbollsforbundet. Kapitel ett är en introduktion till fotbollen som en arena för jämställdhetsfrågor och konstruktion av kön och jag redogör för uppsatsens syfte och frågeställning. Jag tittar tillbaka på kvinnofotbollens bakgrund och Sverige och Englands jämställdhetsstrategier i kapitel två. I kapitel tre beskrivs de teorier, med tyngdpunkt på diskurser, konstruktion av kön samt kvinnligt och manligt och även välfärdsstatsmodeller, som jag har använt mig av i min analys. De metodiska val jag har gjort, min förkunskap samt argumentation för urval och studiens tillförlitlighet består kapitel fyra av. Analysen av de officiella texterna från respektive fotbollsforbund presenteras i kapitel fem och diskuteras mot min bakgrund och val av teorier och slutsatserna från analysen består kapitel sex utav. I kapitel sju diskuterar jag sedan uppsatsens resultat.

2. En historisk tillbakablick

2.1. Kvinnornas intåg på idrottsarenan

Nathalie Koivula redogör i sin avhandling "Gender in Sport" (1999) för kvinnoidrottens historia i både Sverige och Storbritannien. När industrialismen tog fart i Storbritannien i slutet av 1700-talet och i början av 1800-talet ändrades de tidigare rådande familjeförhållandena. Från att familjen mer sågs som en ekonomisk enhet och kvinnans uppgifter inte enbart dominerades av barnuppfostran till att familjerollerna blev mer uppdelade till en privat och offentlig sfär (ibid.). Kvinnorna stannade mer i hemmet och tog hand om barn och hushåll medan männen befann sig i det offentliga rummet och tog rollen som brödvinnare. Detta grundade sig på idén att det finns naturliga roller för män och kvinnor och att kvinnorna var underordnade männen både fysiskt och rationellt. Utövandet av idrott blev, enligt Koivula, en symbol för mäns överordnad och bidrog till skapandet av den manliga sexualiteten och maskuliniteten. Unga män som inte utövade idrott befarades bli mer nervösa, känsliga och hysteriska, vilka kan liknas med den dåvarande uppfattningen av kvinnliga attribut. För att kunna exkludera kvinnor från sportsammanhang underströks det att en grundläggande förutsättning för att nå sportlig framgång var att uppnå en god fysik, vilket ingen kvinna kunde uppnå. Mäns medfödda aggressivitet och tävlingsinstinkt var även något som betonades i sportsliga sammanhang. Det fanns kvinnor som figurerade i sportsliga sammanhang, dock i en mer passiv roll. Kvinnor spelade till exempel tennis, men då skulle de ha på sig kvinnliga kläder, som korsett, hatt och långkjol, för att inte förlora sin kvinnlighet (ibid.).

På 1800-talet ökade intresset för idrott i Sverige med influenser från framför allt England och Storbritannien. Tidigare hade sportsliga aktiviteter stått för fysiska aktiviteter, till exempel dans, fysiska spel och tävlingar relaterade till fysiskt arbete. Det som skiljde Sverige från övriga länder i Europa var att vinna inte var speciellt relevant i sportsliga sammanhang enligt Koivola. Idrottstävlingar var ofta spontana och reglerna ändrades från gång till gång. Dessutom hade sportsliga sammanhang sällan våldsinslag till skillnad från andra europeiska länder. I både England och USA var det självständiga skolor och universitet samt privata organisationer som utgjorde basen för de sportsliga organisationerna. De svenska och de andra nordiska ländernas idrottssystem som växte upp var istället grundat på volontärarbete och offentligt stöd (ibid.). Professionella idrottsutövare i Norden var något ovanligt och idrott

användes främst för att förstärka det nationella försvaret, öka känslan av patriotism och förbättra befolkningens hälsa. I slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet blev organisationen för idrott i Sverige mer demokratisk och nationella organisationer kom att fungera som paraplyorganisationer inom den svenska idrottsrörelsen. 1903 bildades Sveriges Riksidrottsförbund som en paraplyorganisation för svensk idrott och är fortfarande det centrala organ som sköter administreringen av den statliga finansieringen av idrott. Under 1800- och 1900-talet utövade kvinnor och flickor främst gymnastik vilket ansågs vara acceptabelt för en kvinna eftersom det grundades på estetik, känsla och kontroll, enligt Kuivula. Senare började kvinnorna spela tennis, golf, badminton och även konståkning vilket de utövade och tävlade i tillsammans med männen (ibid.).

2.2 Kvinnofotbollens historia – Hur allting började

Jean Williams har studerat kvinnofotbollens historia i Storbritannien och från slutet av 1800-talet finns det dokumenterat att brittiska kvinnor började spela fotboll (Williams 2004). Detta kopplades samman med kampen för kvinnors rättigheter och blev en symbol för kampen, menar Williams. Kvinnofotbollen växte i popularitet vilket besvärade auktoriteter inom fotbollen och 1902 förbjöd det engelska fotbollsförbundet The English Football Association (FA)⁵ manliga klubbar att spela mot kvinnor. Att spela fotboll som kvinna var inte passande för en dam, riktades som kritik mot kvinnliga fotbollslag. Men kvinnofotbollen växte och fler och fler kvinnor började spela fotboll och matcherna hade tiotusentals åskådare Storbritannien över (ibid.).

1921 fanns det 150 kvinnliga fotbollslag i Storbritannien som spelade välbesökta matcher regelbundet. Det engelska fotbollsförbundet såg detta som ett hot mot föreställningen att fotboll ska vara en manlig sport som tas seriöst och införde ett förbud mot kvinnliga fotbollslag. Inga av dessa fotbollslag var tillåtna att spela på förbundets fotbollsarenor och de förbjöds även att ansluta sig till förbundet. Förbudet kan även tolkas som att förbundet försökte återinföra fotbollens status som en manlig och patriotisk sport, vilket hade fått sig en törn när fotbollssäsongen fortsatte trots att kriget bröt ut, menar Williams. När männen kom tillbaka från fronten fruktade förbundet att de hade upprört sina tidigare huvudsakliga supportrar och förbjöd därför kvinnorna att spela fotboll för att skydda den manliga

⁵ I Storbritannien har fotbollen organiserats och representerats internationellt utifrån de fyra riksdelarna England, Nordirland, Skottland och Wales. Varje riksdel har sitt eget fotbollsförbund och landslag.

utvecklingen inom fotboll. Eftersom kvinnliga fotbollsmatcher mer eller mindre setts som ett spektakel på stora arenor med mycket publik blev kvinnofotbollen, utan tillgång till stora arenor, socialt, ekonomiskt och kulturellt marginaliserade. Detta förbud varade i 50 år och det var inte förrän i november 1971 som förbudet upphörde (ibid.). Kvinnorna fortsatte dock att spela fotboll, i lag som ofta var formade runt en arbetsplats. Samtidigt som kvinnofotboll ansågs vara underhållande och betraktades som ett spektakel brottades kvinnofotbollen med föreställningen om att fotboll inte ansågs riktig och äkta ifall den inte spelas av män. Attityden att spela fotboll var okvinnligt fortsatte att sätta prägeln på den allmänna bilden av kvinnofotboll, menar Williams.

Den regelbundna kontakten under 1960-talet mellan landets kvinnliga fotbollslag växte sig starkare trots en avsaknad av ett centralt regelverk eller gemensam byråkrati. Detta nätverk blev även en symbol för intresset för kvinnofotboll och antalet kvinnliga utövare ökade. 1969 bildades English Women's Football Association (WFA) med 44 fotbollslag som medlemmar (ibid.). Från 1969 till 1985 växte antalet kvinnliga utövare kraftigt vilket gav WFA ekonomiska och administrativa problem. WFA blev pressade av fotbollens världsorganisation Fédération Internationale de Football Association (FIFA) och andra organisationer att gå ihop med det engelska fotbollsforbundet för att kunna hantera de ekonomiska och administrativa svårigheter de stod inför. WFA styrdes under denna tid av män som ville att det engelska fotbollsforbundet skulle erkänna, acceptera och administrera kvinnofotbollen, menar Williams. 1991 startades en nationell fotbollsserie för kvinnofotboll och 1993 blev kvinnofotbollen en del av forbundet som då började stödja och marknadsföra den (Williams 2004).

Fotbollen i Sverige har starka influenser från den engelska fotbollen. Fotbollen uppfanns i England och kom till Sverige sent 1800-tal och liksom i England gick den från medelklassen till arbetarklassen där den snabbt fick fäste (Andersson 2002). De första kvinnolagen i Sverige uppstod i slutet av 1910-talet och början av 1920-talet, och de spelade ofta matcher mot "gubb-lag" och pengarna gick till välgörenhet (Hjelm & Olofsson 2004). 1918 spelades den första matchen i Stockholm mellan två kvinnliga fotbollslag. Att kvinnliga fotbollsspelare ville spela en mer seriös fotboll möttes av stark kritik från manliga fotbollsexperter, menar Hjelm och Olofsson. Kvinnofotbollen kopplades ihop med kvinnokampen för lika rättigheter och gjorde att många motsatte sig den (ibid.). Motståndet kan vara en förklaring till varför kvinnlig fotboll aldrig blev en etablerad sport på 20- och 30-talet (Andersson 2004). Den

första kvinnliga fotbollsserien i Sverige bildades i Umeå och pågick under åren 1950-1951. Men i resten av Sverige fanns det en avsaknad av kvinnliga fotbollsserier fram till 60-talets mitt. Då och då spelade kvinnliga fotbollslag matcher under 50- och 60-talet men dessa var mot gubb-lag och huvudsaken var att underhålla (Hjelm & Olofsson 2004).

Från mitten av 60-talet efterfrågades organiserade kvinnolag mer och mer och 1966 bildades Öxabäck IF och har beskrivits som det ”*första moderna kvinnolaget i Sverige*” (Hjelm & Olofsson 2004, s. 186.). Öxabäck IF blev signifikant för utvecklingen av kvinnofotboll och både fler lag och serier för kvinnor uppstod i slutet av 60-talet och början av 70-talet på flera ställen i Sverige. 1970 fanns det 728 licenserade kvinnliga fotbollsspelare i Sverige och 1971 fanns det 4 901 stycken (Hjelm & Olofsson 2004).

Fram till 70-talet hade inte det svenska fotbollsförbundet visat några försök till att stödja kvinnofotbollen i Sverige, det var snarare så att många motståndare till kvinnofotbollen sen 20-talet fanns att hitta inom förbundet. Men på grund av att kvinnofotbollen fortsatte att växa i slutet av 60-talet och början av 70-talet beslöt det svenska fotbollsförbundet 1972 att ta in kvinnofotbollen i förbundet och börja främja och stödja den (ibid.). Enligt Eva Olofsson kan detta tolkas som ett försök av förbundet att kontrollera kvinnofotbollen. Eftersom kvinnofotbollen fortsatte att växa kunde nu förbundet kontrollera tillväxten och se till att kvinnofotbollen inte växte på bekostnad av mansfotbollen och spelet i helhet (Olofsson 1989). Efter att rådfrågat medicinska experter beslöt förbundet att kvinnofotbollen skulle ha samma regler som mansfotbollen men av psykologiska orsaker skulle kvinnor och män spela var för sig. Under 70-talet ökade antalet kvinnliga utövare markant, och 1980 fanns det 26 522 licenserade kvinnliga fotbollsspelare i Sverige. Den största utvecklingen återfanns i de regioner där det svenska fotbollsförbundets regionala distrikt var direkt involverade i kvinnofotbollen. 1973 startade det första officiella svenska mästerskapet för kvinnliga fotbollslag (Hjelm & Olofsson 2004).

2.3 Reformen för jämlikhet mellan könen

Diane Sainsbury har i sin bok ”Gender, Equality and Welfare States” (1996) jämfört olika välfärdsstaters utveckling av det som hon benämner som könsroller. Sedan 70-talet har ett antal reformer utvecklats som en strävan efter jämlikhet mellan könen. I Storbritannien infördes på 70-talet ett antal könsneutrala reformer av lagar som medförde förändring av det

som tidigare hade gynnat männen nu skulle vara tillgängliga för både män och kvinnor. Vidare utvecklades dessa reformer som en ansats till att upphäva den formella diskrimineringen, av speciellt gifta kvinnor. Målet med dessa reformer var att utöka rättigheterna för båda könen. Även gifta kvinnor både bidrog och kunde nu motta statliga förmåner, vilket tidigare hade tillfallit männen i egenskap av familjens överhuvud och brödvinnare. Dessa reformer hade dock en liten inverkan i praktiken, eftersom de inte avsåg att påverka det som underliggert skillnaderna i rättigheter mellan män och kvinnor, menar Sainsbury. Statliga policys i Storbritannien gjorde dock väldigt lite för att uppmuntra kvinnor till att bli försörjare och män vårdare. På 90-talet fanns det inga lagar gällande föräldraledighet i landet. Det finns få exempel av policys från 70-talet till 90-talet som pekar på en individualisering inom socialpolitiken i Storbritannien (Sainsbury 1996).

Till skillnad mot Storbritannien har reformer i Sverige pekat på en individualisering av socialpolitiken och reformernas karaktär har varit att aktivt rekonstruera könsrollerna, menar Sainsbury. Individualiseringen har huvudsakligen bidragit till upphävandet av gemensam skatt för båda makarna i ett hushåll till en individuell skatt. Föräldraförmåner har riktats för att öka mäns roll som vårdare. Vidare har offentliga daghem och en aktiv arbetsmarknadspolitik skräddarsydd för kvinnor varit exempel på hur staten har underlättat för kvinnor att bli försörjare. Dessa reformer har bidragit med resultat för kvinnorna som har mer intagit rollen som försörjare, samtidigt har de i mindre utsträckning inneburit en förändring för männen och färre män har tagit rollen som vårdare, menar Sainsbury (ibid.). Reformerna har även bidragit till hur kvinnan har kunnat tåga in på andra tidigare typiskt manliga områden så som fotboll. Vidare kan Sainsburys studier av de reformer som syftat till att försöka jämställa könen utgöra en bas för hur jämställdhetsarbetet inom fotbollen i Sverige och England är organiserat.

3. Teoretisk grund

3.1. Diskurs

”En diskurs kan beskrivas som ett regelsystem som legitimerar vissa kunskaper men inte andra och som pekar ut vilka som har rätt att uttala sig med auktoritet” (Bergström och Boréus 2005, s. 309). Att analysera en diskurs innebär inte att fokus ligger på vad författaren till en text syftade till att berätta, utan det innebär att fokusera på den struktur som bestämmer

de förutsättningar som en individ har för att kunna delta i diskursen. En diskurs innebär alltså sättet vi gör saker och ting på samt innebörden av dessa handlingar och dess mönster. En diskurs avgränsas oftast mot sociala praktiker och strukturer, även om diskursen är nära relaterad till sin sociala omgivning betyder det inte att den omfattar eller avspeglar varje del av den (Sahlin 1999).

Michel Foucault har skrivit otaliga böcker om just diskurser och han menade att en diskurs alltid innehåller en relation mellan makt och vetande. Till exempel är vetenskapen statens vetande och ger därför möjlighet till maktutövning (Foucault 1973 i Börjesson 2003). Enligt Foucault inbegriper en diskurs utsagor och praktik som i samma stund också möjliggör utsagor. En utsaga inkluderar vissa saker samtidigt som den exkluderar andra (Foucault 1993 i Wheder 2007). Detta kallade Foucault för utstängningsmekanismer, vilket kan betecknas av den utsaga som till exempel säger att något är sant eller falskt. När en diskurs skapas kontrolleras människorna av den genom procedurer via dessa utstängningsmekanismer. Det är den etablerade kunskapen som är drivmedlet för utestängningsmekanismerna eftersom kunskap styr och reglerar vad som är möjligt att säga och hur. Den makt som utvecklas i relationen mellan människor i en diskurs kan innebära begränsningar för vissa och möjligheter för andra. Den relationella makten innegriper dock möjligheter till motstånd och motprocesser (Foucault 1993 i Bergström och Boréus 2005).

3.2. Lik- och särartsstrategier

Håkan Larsson har intagit ett foucaultskt synsätt och han problematiserar diskursen kring kvinnligt, manligt och jämställdhet inom svensk idrott i sin avhandling ”Iscensättningen av kön i idrott. En nutidshistoria om idrottsmannen och idrottskvinnan” (2001). Han menar att genom historien har olika styrningsstrategier inom idrotten grundats på en kunskapssyn som har gett legitimitet till vissa grupper att yttra sig och inneha makt. Larsson beskriver hur relationen mellan kvinnor och män samt talet om kvinnor och män genom tiderna har strukturerats på ett sådant sätt att den manliga maskuliniteten och den normativa heterosexualiteten inte har utmanats. En del av Larssons studie är en analys av offentliga publikationer från Riksidrottsförbundet från 70-talets början fram till 2000-talet. Han dokumenterar hur RF har ändrat sin syn på jämställdhet och kvinno- och mansidrott från en likhetsstrategi till en särartsstrategi (Larsson 2001). Likhetsstrategin som florerade på 70-talet innebar att jämställdhet kan mätas kvantitativt, d.v.s. hur många män och kvinnor som utövar

idrott. Men med en ny jämställdhetsplan som utkom 1989 tog särartsstrategin över, vilket innebar att jämställdheten även börjades mätas kvalitativt. Kvinnor och män ansågs inneha olika erfarenheter, kunskaper, intressen och värderingar, vilket innebar att de har skilda behov och motiv för att utöva sin idrott (ibid.). Social gemenskap ansågs vara kvinnliga behov medan männen var mer inriktade på tävling och prestation. Särartsstrategin utvecklades och istället för att som tidigare se mannen och kvinnan som representanter från två kollektiva könsgrupper sågs kön nu som en individuell kategori. I takt med att människornas olika behov förändras måste även idrotten förnyas för att tillgodose dessa och försäkra sig om att kvinnors och mäns egna behov tas hänsyn till och att jämställdhet eftersträvas (ibid.).

3.3. Konstruktion av manlighet och kvinnlighet

Raewyn Connell använder sig av begreppet socialt förkroppsligande i sin bok "Om Genus" (2003) och menar på att kroppar är förenade med varandra genom sociala praktiker, till exempel fotboll, som sker dagligen. Kroppen är både agent och objekt i sociala praktiker, vilka bildar de sociala strukturer som bygger upp samhället. Dessa förändras hela tiden genom sociala processer som innegriper kroppslig aktivitet, vilket kan vara allt från en enskild individs beteende till en hel institutions beteende. Enligt Connell är genus alltid resultatet av socialt förkroppsligande. Genusrelationer bildar en social kultur som refererar till vissa kroppsliga drag, vilka i sin tur skapar eller återskapar den sociala kulturen, likt ett kretslopp. Den reproduktiva arenan är det begrepp Connell använder för att beskriva den fysiska platsen där det sociala utspelas. Det är där kroppsliga strukturer och processer i människans fortplantning bildar och ombildar genus, till exempel skapandet av de kulturella kategorierna man och kvinna. Det finns många genusprocesser, det vill säga kroppsliga processer och förmågor, som inte är hänvisade till ett speciellt genus, utan är gemensamma för både kvinnor och män, till exempel att arbeta (ibid.). Fotboll som en kroppslig process har dock genom historien varit hänvisat till ett genus, det manliga, och har bidragit till skapandet av den manliga maskuliniteten.

Enligt Connell kan begreppet socialt förkroppsligande bidra till en ny syn på relationen mellan kropp och förändring inom genussammanhang. Att kroppen ses som en agent av sociala praktiker innebär att den bidrar till konstruktionen och skapandet av den sociala verklighet den befinner sig i. Kvinnor som spelar fotboll bidrar till konstruktionen av den sociala verklighet de befinner sig i. Den sociala verkligheten reproduceras inte bara genom

sociala praktiker utan måste även återuppbyggas av dessa praktiker. Genus är en struktur av relationer ur ett historiskt perspektiv och är därför inte statiska och kan aldrig återskapas exakt. Connell ställer sig därför inte frågan ifall genus kan förändras utan istället i vilken riktning genus håller på att förändras? Connell menar att den reproduktiva arenan förändras hela tiden genom sociala processer, och genom sociala praktiker kan genusordningen därför byta riktning och skapa olika relationer mellan kropp och sociala praktiker (ibid.).

Connell kallar genusregimer de mönster som finns i genusarrangemang i olika organisationer och dessa överensstämmer oftast med resten av samhället även om det finns vissa avvikare. Förändring av dessa genusregimer börjar oftast i en del av samhället för att sedan spridas olika snabbt till resten av samhällets delar. De genusrelationer som finns är inte skapade av det direkta mötet mellan en man och en kvinna utan de skapas på den reproduktiva arenan. Genusrelationerna skapas och omskas hela tiden och är de inte socialt skapade finns de inte menar Connell. Genuspraktiker är dock hårt regelstyrda och de sociala strukturerna som finns i samhället avgör inte direkt handling, men skapar möjligheter och förutsättningar för handling (ibid.). Efter kvinnornas intåg på arbetsmarknaden spred sig detta till andra manliga domäner på 60-talets slut och 70-talets början och kvinnorna började till exempel att spela fotboll. Samtidigt mötte dessa kvinnor på motstånd eftersom de utmanade de rådande genusstrukturerna.

I sin studie "Maskuliniteter" (1999) menar Connell att maskulinitet och feminitet är en konfiguration av genuspraktiker. Att genusstrukturen är uppbyggd på relationer byggda av makt, produktion och katexis (emotionell bindning) är en modell Connell använder sig av. De relationer som är byggda på makt kan kännetecknas av patriarkatet, d.v.s. allmän underordning av kvinnor/kvinnlighet och olika grupper av män/manligheter och manlig dominans som består trots motstånd från till exempel feminismen. Arbetets genusuppdelning och att avkastningen främst hamnar hos männen är ett exempel på relationer byggda på produktionsförhållanden. Olika lönenivåer för män och kvinnor samt deras sociala position i samhället är en del av den sociala konstruktionen av maskulinitet enligt Connell. Med katexis menar Connell sexuell åtrå och hur det är genuspräglade praktiker som formar och väcker den. Samtidigt menar Connell att genus samverkar med andra intersektionaliteter som etnicitet, klass och sexualitet och att vi kan inte förstå den ene utan den andre (ibid.).

Det finns flera typer av maskuliniteter och för att se dessa måste vi förstå dess inbördes relationer, enligt Connell. Hegemoni betyder kulturell dominans i samhället och Connell använder sig av begreppet hegemonisk maskulinitet för att förklara männens dominanta position och kvinnornas underordnande i samhället. Maskuliniteten får en hegemonisk position i ett visst mönster av genusrelationer och blir en legitimitet av patriarkatet. Men det finns en hierarki mellan männen också, beroende på kategorier som klass, etnicitet och sexualitet intar männen olika positioner gentemot varandra t.ex. överordnad/underordnad och marginaliserad/auktoriserad. Den vita, ”rika”, ”maskulina”, heterosexuella mannen hamnar oftast överst inom hierarkin. En position kan både vara underordnad och överordnad. En kille med utländsk bakgrund är underordnad den ”etnisk svenska” killen men är i ett annat sammanhang överordnad en homosexuell kille och underordnade kvinnor. Det är dock få män som lever upp till den normativa standarden för maskulinitet, men en majoritet av män drar fördel av maskulinitetens hegemonitet och vinner på kvinnornas underordnade ställning. Även ifall dessa män inte står i fronten för hegemonisk maskulinitet så blir det delaktiga när de erhåller patriarkal utdelning. Samtidigt menar Connell att hegemoni är en relation som genom historien har förändras och kommer att fortsätta att förändras (ibid.).

Jesper Fundberg har i sin bok ”Kom igen gubbar!” (2003) studerat hur hegemonisk maskulinitet skapas och framförallt reproduceras i ett pojklag i fotboll. Reproduktionen av sociala ordningar i samhället samt vad som är normalitet respektive avvikande grundas på agerandet av föräldrar och ledare, på och utanför planen. Enligt Fundberg intar de män som figurerar i undersökningen en förhandlande maskulinitet i hemmet och resten av samhället, men i omklädningsrummet hyllar de den hegemoniska maskuliniteten. Fotbollen blir en arena för manlig uppfostran, där pojkar fostras till män, av män. Men den blir också ett slutet rum där den hegemoniska maskuliniteten, en produkt av samhället, förkroppsligas (ibid.).

3.4 Konstruktion av kön och genus

Judith Butler menar i sin bok ”Gender Trouble” (1999) att sexualiteten inte är något naturligt som kommer från människans inre som sedan måste upptäckas och bekräftas. Sexualiteten är istället något som skapats både socialt och historiskt och uppehålls genom utövandet av makt. Att heterosexualiteten uppfattas som normativ och andra sexuella läggningar som avvikande grundas i vår samhälleliga organisation utifrån kärnfamiljen. Det är det stabila monogama förhållandet mellan en man och en kvinna som resulterar i barn som anses vara det normala i

vårt moderna samhälle och olika politiska styrningar växer fram ur detta. Andra sexuella läggningar stängs ute (ibid.).

Butler menar att kön liksom genus är socialt skapat, könet associeras med den biologiska kroppen och genus läggs därpå och kvinnor blir kvinnliga och män blir manliga. Hon hävdar att man inte kan åtskilja en biologisk kropp och föreställningarna om den. Ingen kan vara könlös. Det som är manligt respektive kvinnligt är inte ett uttryck för något, utan det är performativt, det vill säga aktioner och språk är det som skapar kön och får könet att bli verklighet. Den maskulina och feminina identiteten är konstruerad genom upprepade imitationer av det som vi uppfattar som manligt och kvinnligt och är därför inte genusbestämd från början, menar Butler. Dessa upprepningar måste hela tiden fortgå för att identiteten hos könet ska reproduceras. Vår uppfattning av kön begränsas och möjliggörs av den diskurs vi befinner oss i (ibid.). Transsexuella och fotbollsspelande kvinnor som tydligt bryter mot de könsnormer som existerar i diskursen är också de som synliggör de begränsningar och möjligheter som finns kring kön och kanske också de som bidrar till att förändra dem (Hammarén & Johansson 2009).

Butlers begrepp den heterosexuella matrisen⁶ är en kritik riktad mot normen kring relationen mellan kön, genus och sexualitet där en kvinna ska inneha kvinnliga egenskaper och känna attraktion till män. De som avviker från normen, t.ex. lesbiska och transsexuella får utstå social bestraffning eftersom de betraktas som onormala och inte riktiga kvinnor (Butler 1999). Uppvisar en kvinna ett maskulint beteende uppkommer även spekulationer om en manlig läggning hos denna kvinna och vice versa gällande män (Larsson 2001). Samtidigt uppehåller dessa avvikare normen eftersom den endast kan ses i förhållande till något som den inte är (Butler 1999). Detta innebär att den över- och underordning som finns mellan män och kvinnor även kan återfinnas mellan heterosexuella och homosexuella. Heterosexuella uppfattas som det normala, och kategorierna kvinna och man kan endast uppnås ur en heterosexuell referensram (Butler 1999 i Hammarén & Johansson 2009). Ur ett jämställdhetsperspektiv blir detta speciellt eftersom utgångspunkten inte sällan är att jämställa två naturliga kön som är enhetliga och motsatta, vilket i praktiken knappast existerar. Kön blir

⁶ Med sitt begrepp den heterosexuella matrisen riktade hon kritik mot 70-talets feminism som skiljer på kön och genus och benämner kön som det opåverkbara, medan genus är det som är socialt konstruerat (Hammarén & Johansson, 2007, s. 67). Diane Sainsburys (1996) studie kring könsroller förutsätter i motsats till Butler att könet är opåverkligt medan genus är socialt skapat. Utifrån detta talar Sainsbury om könsroller och reformer som syftar till att förändra dessa.

därför svårt att definiera och istället blir innebörden av jämställdhet hur de två könen skapas, konstrueras och iscensätts på ett jämlikt sätt i sociala sammanhang (Larsson 2001). Enligt Butler kan motstånd mot de rådande normerna endast göras inom dess ramar, ett lesbiskt par utmanar till exempel det som beskrivs som kvinnligt och manligt, eftersom kön och sexualitet här får en ny betydelse (Butler 1999).

3.5 Intersektionalitet

Intersektionalitet är ett analysverktyg som används för att förstå hur olika typer av diskrimineringar och förtryck (t.ex. kön, klass, etnicitet, sexualitet) samverkar och konstruerar varandra. I vårt allt mer globaliserade samhälle integrerar tidigare fasta identitetsbildande kategorier som kön, klass och sexualitet med varandra konstant och denna integration är mer föränderlig än tidigare (Lykke 2003). Dessa kategorier finns aldrig i någon renodlad form och det är i intersektionen mellan dessa som människor tillåts agera och möjligheten till individuella strategier finns (de los Reyes 2007). Kategorin kön är alltid i samverkan med andra sociala strukturer i samhället och kan inte anses tillräcklig för att förstå skapandet av människors identiteter och samhällsliga maktfaktorer (Hammaren & Johansson 2009). Ett intersektionellt perspektiv ger förutsättning för att skapa en förståelse för hur flera faktorer samspelar i formandet av sociala identiteter och strukturer som leder till under- och överordning. Dessutom kan ett intersektionellt perspektiv ge nytt ljus på hur olika former av makt förhåller sig till varandra (de los Reyes 2002 i Hammaren & Johansson 2009). I Sverige är det procentuellt lika många pojkar från en annan etnisk bakgrund som etniskt svenska pojkar som spelar fotboll. Men bland flickorna är det betydligt färre flickor med annan etnisk bakgrund som spelar fotboll jämfört med etniskt svenska flickor.⁷

3.6. Välfärdsstatsmodeller

Social stratifikation är ett sociologiskt begrepp som avser beskriva de orättvisor som existerar mellan grupper och individer i samhället och det som underliggert diskriminering och förtryck av sociala kategorier som kön, etnicitet och klass. Enligt Gøsta Esping-Andersen är välfärdsstaten ett system av social stratifikation som bidrar till att klassificera sociala relationer. I sin studie ”The Three Worlds of Welfare Capitalism” (1990) utformar Esping-Andersen begreppet välfärdsregimer och pekar på tre olika internationella variationer för

⁷ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=91&artikel=1383450>

välfärdsstater. Variationerna grundas på hur synen på sociala rättigheter och social stratifikation skiljer sig samt olika förhållningssätt till staten, marknaden och familjen. Esping-Andersen har utvecklat tre olika välfärdsstatstyper, den liberala, den konservativa och den socialdemokratiska, som är mer eller mindre tillämpningsbara på den sociala verkligheten. (Esping-Andersen 1990). I den liberala är det individer på marknaden som formar välfärden och det karaktäriseras av sparsamma socialförsäkringar, som främst ska skydda de utsatta i samhället, marknadslösningar och privata försäkringar. I den konservativa är socialförsäkringar som är knutna till arbetet centrala men de skiljer sig beroende på klass och status, och familjen är den som ansvarar för individens välfärd. Den socialdemokratiska kännetecknas av universella statliga förmåner och service som tillfaller alla individer och staten har ansvaret för människors välfärd. Välfärd i den socialdemokratiska modellen innebär högsta möjliga jämställdhet till skillnad mot de andra modellerna där jämställdhet står för att grundbehovet hos befolkningen ska uppnås (ibid.). Sverige är ett typexempel på en socialdemokratisk välfärdsstat och Storbritannien har placerats av Esping-Andersen i det liberala klustret av välfärdsstater, men detta har mött kritik på grund av landets universella förmånssystem, menar Diane Sainsbury (Sainsbury 1996). Samtidigt kan Esping-Andersens teori fungera som kontextuella ramar för en jämförande analys av fotbollen i Sverige och England, som en del av Storbritannien.

4. Metod

I detta avsnitt kommer jag att beskriva de metodiska val jag har gjort i genomförandet av denna uppsats. Jag kommer att börja med att beskriva mitt metodval, vilket är en diskursanalys, för att sedan skildra mitt urval och tillvägagångssätt. Sedan diskuterar jag etiska överväganden, min egen förförståelse och studiens trovärdighet för att avsluta med ett resonemang kring studiens förtjänster och begränsningar.

4.1 Metodval

En diskursanalys syftar till att identifiera och beskriva en diskurs. En central förutsättning för diskursanalys är att språket både avspeglar det vi vill säga men också begränsar det vi kan säga (Sahlin 1999). En diskursanalys kännetecknas av att den ämnar behandla en text och dess innehåll som data, och inte nödvändigtvis värderar den information som texten beskriver. Det handlar istället om att analysera mening och mönster i respektive texter. För att undvika att analysen endast blir en textanalys bör den innefatta diskursens förutsättningar och historiska

uppkomst i ett specifikt socialt sammanhang. Ofta ligger fokus på de olika konsekvenser av hur verkligheten socialt konstrueras, vilket diskursen både skapar och upprätthåller (ibid.).

För att analysera en diskurs måste forskaren inta en distans till texten och ifrågasätta det förutfattade och se det ”naturliga” som något märkvärdigt. Detta innebär att begrepp och uttryck sätts inom citationstecken eller kursivt. Meningen med en diskursanalys är att undersöka vad texten förutsätter utan att uttala, vad den omöjliggör och inbegriper (ibid.). Språket både möjliggör och begränsar vår uppfattning av verkligheten, finns det inte ett ord för någonting så ser vi det inte heller. Därför bör en forskare alltid pröva sin egen reflexivitet och ställa sig frågan vad det är som egentligen ses och vad detta seende beror på (Börjesson 2003). Min första fråga jag ställer texten är därför hur fotboll framställs i texterna. Jag har redan en subjektiv uppfattning om vad fotboll står för, men genom att ställa den frågan frångår jag min egen uppfattning och söker istället hur fotbollen förstås inom den diskurs de båda förbunden förmedlar. Därefter kan jag analysera vilka möjligheter och begränsningar fotbollen har.

4.2 Urval

Eftersom min problemställning behandlar diskursen om fotboll och hur kön samt jämställdhet framställs har jag valt att fokusera på offentliga texter från de engelska och svenska fotbollsförbunden. De texter som analyseras är de offentliga dokumenten som beskriver de olika förbundens allmänna mål, visioner och strategier för nationens fotboll men även specifika strategier som bland annat behandlar kvinnofotbollen och jämställdhetspolicys. Jag har valt att fokusera på fyra dokument från det svenska fotbollsförbundet. Det första är ”Fotbollens Strategier” som redovisar förbundets mål, visioner och principer i ett kortfattat format. Det andra är ”Jämställdhetspolicyn” som beskriver förbundets mål för jämställdheten och vilka åtgärder som ska bedrivas för att målen ska uppnås. Det två resterande är ”Idrottslyftet – år 4” och ”Flickprojektet” som sätter de åtgärder förbundet planerar göra för att uppnå sina mål i praktiken. Från det engelska fotbollsförbundet har jag valt ut tre dokument, det första, ”FA’s Vision”, framställer förbundets visioner, mål och principer och innehåller också, till skillnad från det svenska dokumentet, de åtgärder och aktioner förbundet ämnar göra för att nå upp till sina mål. ”Women’s Strategy” är det andra dokumentet och det redogör mer specificerat förbundets mål för kvinnofotbollen och är upplagt på samma sätt som det föregående där åtgärder och aktioner redogörs tydligt. Det sista dokumentet jag har

hämtat från det engelska fotbollsförbundet är ”Equality Policy”, vilket till skillnad från det svenska, kortfattat benämner förbundets policy kring jämställdhet och åtgärder för att förhindra detta. Anledningen till att jag valde dessa texter är för att de i högsta grad sätter ramarna för fotbollens samt kvinnors och mäns situation och förutsättning att utvecklas både nationellt och internationellt. De blir dessutom intressant att analysera diskursen om fotboll som framställs av de båda förbunden i ett jämförande syfte. Dessa dokument är uppkomna i samarbete mellan diverse fotbollsförbunds olika organ och representanter och erbjuder därför den offentliga bild som respektive fotbollsförbund representerar.

Anledningen till att jag valde att jämföra det engelska fotbollsförbundet med det svenska fotbollsförbundet bottnar i flera orsaker. Först och främst är min uppsats i Europakunskap och att jämföra två europeiska länder ger mig ett europeiskt perspektiv samt en möjlighet att pröva de teorier och praktiker som har figurerat i min utbildning. Att jämföra diskursen om fotboll och hur kön och jämställdhet framställs i både Sverige och England blir även intressant eftersom båda länderna har en rik fotbollskultur och historia. Dessutom har både Sverige och England varit framgångsrika på internationell nivå inom kvinnofotbollen på senare år. Ett annat perspektiv som blir relevant i jämförandet av dessa två länder är att de har olika strategier och mål för att uppnå jämlikhet mellan könen.

4.3 Tillvägagångssätt & genomförande

Efter att jag har valt ut mitt analysmaterial fokuserade jag på min bakgrund och teoretiska grund. Fotbollens historia behandlas i ett flertal studier, men kvinnofotbollens historia behandlas i betydligt färre studier, vilket avgränsade min sökning. De studier jag har valt att använda beskriver kvinnofotbollens historia i både Sverige och England och dess resultat backas upp av andra studier. Jag har dessutom valt att ta med Diane Sainsburys studier om jämställdhetsreformer för att skapa en grund till de båda förbundens jämställdhetsarbete idag. Det finns en uppsjö av feministisk litteratur om relationen mellan könen och konstruktionen av vad som är manligt och kvinnligt. Jag valde dock att fokusera på Judith Butlers begrepp om den heterosexuella matrisen och Raewyn Connells teori om den hegemoniska maskuliniteten. Dessa utvecklade och etablerade teorier ämnar beskriva konstruktionen av kön samt maskulinitet och feminitet, vilket jag anser skapar en relevant teoretisk grund för min analys. Att min analys även bottnar i jämförandet av två välfärdsstater innebar ytterligare en mängd litteratur att gå igenom. Men jag har valt att fokusera på Esping-Andersens

grundläggande teorier kring välfärdsstatstypologier. Jag är medveten om att Esping-Andersens teori har fått utstå kritik och att den har utvecklats med tiden. Men eftersom min uppsats är av en sociologisk diskursanalytisk karaktär ämnar jag använda hans teori som kontextuella ramar för analysen av fotbollen i Sverige och i England, som en del av Storbritannien.

Jag har läst igenom mitt analysmaterial ett flertal gånger och har skapat ett analyschema (se nedan) så att jag genom att ställa frågor till texten kan analysera och jämföra Sverige och Englands syn på fotboll. Därefter har jag försökt svara på frågorna och jämföra dessa mot min bakgrund och teoretiska grund, vilket min analysdel utgör. Dessa resultat diskuteras senare i slutsatser och i diskussionsdelen diskuterar jag min uppsats och ytterligare forskning.

4.4 Analysschema

Frågeställningar	Sverige	England
<i>Hur framställs fotboll?</i>		
<i>Varför är fotboll av godo?</i>		
<i>Varför ska fler kvinnor och flickor spela fotboll?</i>		
<i>Vilka subjekt skapas i texterna?</i>		
<i>Hur talas det om kön?</i>		
<i>Hur talas det om andra intersektionaliteter?</i>		
<i>Hur talas det om jämställdhet?</i>		

4.5 Förkunskaper

Enligt hermeneutiken är vår förförståelse essentiell för att överhuvudtaget förstå ett sammanhang, utan förförståelse av ett ämne skulle en undersökning sakna riktning. Vår förförståelse påverkar allt det vi ser, läser och gör och är en förutsättning för att vi ska kunna skapa oss en uppfattning av någonting. Det finns tre aspekter av förförståelse, språk och begrepp, trosuppfattningar och föreställningar samt personliga erfarenheter (Gilje & Grimen 2007). Forskarens egen förförståelse kan även begränsa dennes möjlighet att finna svar på frågan. Därför bör forskaren vara ständigt medveten om sin egen förförståelse och förstå innebörden av denna, men även grunden till denna. Till exempel den sociala kontexten forskaren och dess forskningsobjekt befinner sig i. Även forskarens språk som bildar den sociala verklighet forskaren lever i bör tas under beaktning (Bergström & Boréus 2005). Min egen förförståelse grundas i att jag själv har spelat fotboll i både damlag och flicklag i 13 år.

Jag har därför bildat mig en egen uppfattning om fotbollens samt kvinnors och mäns, som finns inom fotbollen, situation och förutsättningar i Sverige. Dessutom kommer jag från en fotbollsintresserad familj där alla är eller har varit aktiva i fotbollsforeningar. Jag har även bott i England och har på så vis fått ett intryck av synen på fotboll och kön även där. Mitt intresse för fotboll föregår därför denna uppsats och har bidragit till den riktning jag har valt att ta. Men genom att ta med min egen förförståelse i beaktelse är jag ständigt medveten om hur den kan påverka min tolkning av materialet för att i viss mån gå utanför diskursen om fotboll.

4.6 Studiens trovärdighet

Validiteten hos en studie bedöms huruvida den undersökning som ska söka svar på ett specifikt samhällsproblem är relevant för att ge ett svar på problemet, det vill säga ifall de mätinstrument en forskare använder sig av verkligen mäter det den ämnar mäta (Bergström & Boréus 2005). Esaiasson m.fl. kallar detta för resultatsvaliditet, och sammankopplar det med begreppsvaliditet som bygger på en överensstämmelse mellan teoretisk grund och operationella mätinstrument, samt frånvaron av systematiska fel (Esaiasson m.fl. 2007). Inom diskursanalysen ifrågasätts dock objektiva kunskapsproduktioner och sanningar, och för att nå validitet bör forskaren kunna referera till andra studier med liknande fynd (Sahlin 1999). Eftersom min frågeställning berör diskursen om fotboll och hur kön och jämställdhet framställs i de officiella texterna från det engelska och svenska fotbollsforbundet, anser jag att en diskursanalys skulle vara ett passande, om inte det enda, mätinstrument för mig. Genom en diskursanalys kan jag plocka isär mitt analysmaterial och analysera texten mot min bakgrund och teoretiska grund och försöka finna svaret på min frågeställning.

Intersubjektivitet är idealet en forskare alltid bör söka att uppnå. Ju mer utvecklat analysverktygen är, desto bättre tenderar intersubjektiviteten att bli (Bergström & Boréus 2005). Vid en kvalitativ undersökning blir detta svårare att uppnå intersubjektivitet eftersom analysverktygen som forskaren använder tenderar att bli detaljerade och komplicerade och vissa delar återfinns endast i forskarens egna tankegångar. Därför är det viktigt att forskaren måste kunna redogöra samt argumentera för sina kriterier denne har satt upp när det gäller exempelvis uppsamlingen av empirin och hur tolkningen har skett, så att en annan forskare eller läsare lättare kan följa dennes spår (Esaiasson m.fl. 2007). Tolkingen av texten bör stärkas av tydliga citat och referat till källor och forskningsprocessen bör följas av en

noggrann förklaring och argumentation om varför denne har valt att gå till väga på det sättet (Bergström & Boréus 2005). Jag har ämnat förklara och argumentera för mina metodval i detta kapitel samt genom ett analyschema som återkommer i kapitel sex redogöra för mina tolkningar från materialet. Jag har även använt mig av citat från materialet som stärker mina tolkningar.

4.7 Etiska överväganden

Vetenskapsrådet har utvecklat etiska riktlinjer och regler för forskning på människor, och det krävs att en forskning utförs med respekt för människovärdet samt att mänskliga rättigheter och grundläggande friheter alltid ska stå i fokus vid etikprövningen. Vidare ska människans välfärd alltid ha prioritet före de samhälleliga och vetenskapliga behoven⁸. Eftersom min studie inte har direkt involverat människor och de dokument jag har analyserat är offentliga publikationer är min analys inte av en känslig karaktär.

4.8 Studiens förtjänster och begränsningar

På grund av att min studie är en förstudie som syftar på att analysera bilden av fotboll, kön och jämställdhet i offentliga texter har offentliga publikationer från de båda fotbollsförbunden varit fruktgivande. Men det är inte alltid den samhälleliga tillvaron stämmer överens med policys och det hade varit intressant att göra en studie med till exempel intervjuer av kvinnliga fotbollsspelare eller anställda från fotbollsförbunden i både Sverige och England. Dessutom hade ett historiskt perspektiv av de offentliga publikationerna varit intressant ur ett jämförande perspektiv. Vidare hade det varit intressant att följa upp visionerna och målen för att se ifall de får någon effekt på samhället. På grund av min studies karaktär som kandidatuppsats har jag varit tvungen att avgränsa mig till att analysera de båda förbundens publikationer. Att jag dessutom enbart har använt mig av Esping-Anderssons välfärdsstatsmodeller grundas i att jag inte har haft tid eller utrymme att diskutera och utveckla välfärdsbegreppet ytterligare. Jag har snarare försökt använda Esping-Anderssons begrepp som en kontextuell ram för de båda länderna. Det bör tilläggas att fotbollen i England har i studien fått rollen som en del av Storbritannien. En studie kring fotboll och välfärdsstater hade därför varit relevant för ytterligare forskning och hade förhoppningsvis gett ett djupare resultat.

⁸ <http://www.codex.vr.se/forskninghumsam.shtml>

En av diskursanalysens förtjänster är eftersom analysens karaktär eftersträvar ett distanserande till materialet, kan forskaren upptäcka nya saker som andra metoder inte hade möjliggjort (Wheder 2007). En diskursanalys ämnar inte söka sanningen om hur verkligheten ser ut, utan lägger istället fokus på att skapa en förståelse för hur verkligheten konstrueras socialt och se konsekvenserna av de olika sätten att tala om en social verklighet. Diskursanalysen strävar efter att försöka förstå hur förklaringar av verkligheten uppstår, underhålls och används. Detta har varit fruktgivande för mig när jag sökt svar på hur fotboll framställs och hur kvinnor och män framställs i de engelska och svenska fotbollsförbundens texter (Sahlin 1999). Min studie är därför inte en objektiv beskrivning av verkligheten, utan snarare en analys av hur fotboll, kön och jämställdhet framställs i mitt material och vilka handlingsmöjligheter individer inom diskursen ges.

5. Analys

De officiella dokument som analyseras i denna uppsats är publikationer som beskriver respektive förbunds mål och strategier framtagna av de svenska och engelska fotbollsförbunden. ”Fotbollens strategier – svensk fotbolls mål 2009-2011” är det svenska fotbollsförbundets strategiplan för en tvåårsperiod. I denna behandlas förbundets mål, visioner och strategier för att utveckla den svenska fotbollen, både på amatör- och elitnivå. Förbundet har även tagit fram en ”Jämställdhetspolicy” som beskriver förbundets mål för år 2011 rörande jämställdhet mellan könen. Arbetet för jämställdhet och utveckling hos det svenska fotbollsförbundet presenteras mer specifikt i dokumenten ”Flickprojektet” och ”Idrottslyftet – år 4”. Det engelska fotbollsförbundet har tagit fram ”The FA’s vision 2008-2012”, vilket redovisar förbundets mål, visioner och strategier för att utveckla och främja fotbollen i England under en fyraårsperiod. Det engelska fotbollsförbundet har även tagit fram en särskild strategi för kvinnofotboll som redovisas i ”Women’s Strategy”, vilken ämnar beskriva förbundets arbete för att utveckla kvinnofotbollen i England. Likt det svenska fotbollsförbundet har det engelska en jämställdhetspolicy som presenteras i dokumentet ”The English Football Association’s Equality Policy”.

5.1. ”Fotbollen är folkets idrott” – Hur framställs fotboll?

I de båda dokumenten ”Fotbollens strategier” och ”FA’s vision” är fotbollen i fokus samt de båda förbundens arbete och visioner för att utveckla och främja fotbollen i landet. Fotbollen

beskrivs i det svenska dokumentet som den största sporten i Sverige och landets nationalsport. *"Svensk idrott består av 68 specialidrottsförbund anslutna till RF (Riksidrottsförbundet). Det klart största är fotbollen, som ensam svarar för mer än en tredjedel av all den organiserade idrottsaktivitet som förekommer i landet"* (Fotbollens strategier s. 13). Bland unga är fotboll den populäraste sporten och antalet utövare blir bara fler och fler. Även i den engelska publikationen benämns fotbollen som den största sporten i antalet utövare men här förstärks också hur stor fotbollen är internationellt och hur allt började i England. *"Football is a huge and remarkable sport, loved in England where it was born, and worldwide where it rapidly took root"* (FA's vision s. 8) Kvinnofotbollen benämns för sig själv som den största sporten i antalet kvinnliga utövare. *"Women's football is now the top female team participation sport in the country, currently boasting over 1 million players"* (FA's vision s. 17). Att fotbollen i både Sverige och England beskrivs som den största sporten legitimerar de båda förbundens nutida och framtida arbete och understryker dessutom vikten av fotbollen gentemot andra sporter. Men varken den engelska eller svenska texten förklarar vad fotboll är närmare, i regler och utövande.

"Fotbollen är folkets idrott, vilken bygger på det ideella ledarskapet och skall präglas av glädje, gemenskap och fair play"(Fotbollens strategier s. 2). Engagemanget, framför allt det ideella men även från samhället i övrigt, lyfts fram som en av de viktigaste förutsättningarna för att fotbollen i Sverige även i fortsättningen ska vara den *"största och ledande"* sporten i landet. Även i England understryks vikten av ideellt engagemang, *"football is heavily reliant on its volunteer workforce"* (FA's vision s. 40). Men en skillnad kan utmärkas där fotbollen i Sverige *"bygger"* på det ideella ledarskapet medan fotbollen i England är *"heavily reliant"* på den ideella arbetskraften. Det ideella engagemanget tycks ligga till grunden för den svenska fotbollen medan den i England är en viktig faktor för fotbollens varande. Idrotten i Sverige har en historia som grundas på ideellt engagemang och offentliga bidrag till skillnad från England där det ofta var privata organisationer och självständiga skolor som organiserade fotbollen (Koivula 1999 s. 24). Att den svenska fotbollen har byggts upp från offentliga bidrag jämte fotbollen i England som har sponsrats av privata organisationer skulle vara ett intressant argument att Storbritannien snarare tillhör den liberala välfärdsstatsmodellen. I den liberala välfärdsmodellen är det individer på marknaden som ansvarar för individens välfärd medan det i den socialdemokratiska välfärdsmodellen är staten eller samhälleliga institutioner som ansvarar för individens välfärd (Esping-Andersen 1990). Men den diskussionen förutsätter att fotboll kan räknas in i välfärdsbegreppet som en del av befolkningens hälsa.

Enligt Kuivola användes idrotten i Sverige för att öka befolkningens hälsa (Kuivola 1999, s. 24). I en tid där den fysiska aktiviteten hos den engelska befolkningen minskar har fotbollen en viktig roll och bidrar till att motverka fetma och öka hälsan menar det engelska fotbollsförbundet. *"There are many examples of football's contribution on the issues of health..."* (FA's vision s. 19). I Sverige beskrivs fotbollen som något som ger ett *"friskare liv"* (Fotbollens strategier s. 2) och en *"hälsofrämjande"* (Fotbollens strategier s. 5) fritidsmiljö. Hälsa är ett viktigt begrepp för välfärd och fotbollen kan inbegripas i begreppet som en arena där hälsan står i centrum.

I "Fotbollens strategier – svensk fotbolls mål 2009-2011" benämns fotbollen som något som skall *"vara tillgänglig för alla"* (Fotbollens strategier s. 2). *"En förening i varje by – fotboll för alla"* (Fotbollens strategier s. 3), är en av förbundets viktigaste visioner. Genom grafisk statistik från Riksidrottsförbundet år 2005 visas det att fotbollen är en av de billigaste sporter att utöva och den billigaste när utövaren har tre aktiviteter i veckan. Därför marknadsförs fotbollen som *"en sport alla har råd att utöva"* (Fotbollens strategier s. 14). *"Alla som vill skall få vara med och spela fotboll så länge som möjligt oavsett ambitionsnivå"* (Fotbollens strategier s. 4). Människans lika värde är något som fotbollen ska värna om och alla individer och föreningar *"skall behandlas lika"* (Fotbollens strategier s. 8). *"Breddfotbollen skall erbjuda alla som vill oavsett nationalitet, ålder, kön eller sexuell läggning samt fysiska eller psykiska förutsättningar en positiv, hälsofrämjande och utvecklande fritidsmiljö"* (Fotbollens strategier s. 5). Att fotbollens företrädare ska *"föregå med gott exempel"* i etik- och moralfrågor understryks samt att de ska *"motverka alla former av diskriminering, våld, fusk samt beivra överträdelser"* (Fotbollens strategier s. 2).

Att fotbollen i Sverige framställs som en sport som är tillgänglig för alla backas upp av ekonomiska kostnader samt synen på att alla, oavsett personlig situation, ska ha tillgång till fotboll. Målet att det ska finnas en fotbollsförening i varje by är en strategi för att fotbollen ska finnas till för alla. Men det som framkommer senare i texten är att *"alla som vill"* (Fotbollens strategier s. 4) ska få tillgång till fotbollen. Att alla individer skall behandlas lika är inte något som förklaras mer utförligt eller förekommer senare i dokumenten. Att fotbollen är en sport som alla har råd att utöva grundas på statistik från Riksidrottsförbundet, men argumentet är snarare att det är bland de billigaste sporterna, inte att alla har råd att utöva den. Påståendet saknar täckning, det som går att utläsa är att den är billig att utöva i förhållande till andra sporter, inte att alla, oberoende av socioekonomisk situation, kan utöva fotboll.

Dessutom marknadsför sig fotbollen som en arena som ska föregå med gott exempel i moraliska och etiska frågor och människans lika värde främjas samt diskriminering motarbetas. Vilka etiska och moraliska principer som fotbollen ska föregå med gott exempel i är inget som utvecklas. Vidare strävar förbundet att motverka diskriminering, inga åtgärder beskrivs mer utförligare i dokumentet, snarare uppmärksammar förbundet de grunder som kan leda till diskriminering i dokumentet "Fotbollens strategier".

Ett av det engelska fotbollsförbundets mål är att fotbollen ska vara inkluderande. *"The FA is committed to football being inclusive and providing a positive experience for everyone involved in the game"* (FA's vision s. 42). Vidare tar förbundet avstånd från all diskriminering inom fotbollen. *"We will review and improve our systems and processes to manage and monitor allegations of discrimination, harassment or abuse and will continue to campaign against racism, sexism, homophobia and other forms of discrimination"* (FA's vision s. 27). Att den engelska fotbollen ska nå framgångar är viktigt, och är ett tydligt mål för den engelska fotbollen. Den engelska fotbollens framgångar på planen är inte bara viktiga för utvecklingen av fotboll utan också till *"the wider social and economic domestic environment"* (FA's vision s. 32). Att skapa ett England som vinner är en av de tre toppprioriteringarna och *"success on the highest international stage benefits the whole game, boosting everything from participation levels to commercial revenue as well as creating a "feel good" factor across the country"* (FA's vision s. 33).

Liksom Sverige strävar det engelska fotbollsförbundet efter att motverka diskriminering, men visar på aktioner för att utveckla det egna systemet för att kunna följa upp diskrimineringsanklagelser. Båda förbundet tillskriver fotbollen som en arena där det är en självklarhet att diskriminering ska motarbetas och benämner även vilka grunder som kan leda till diskriminering. I England är det viktigt att skapa en vinnande trend, vilket dessutom ska påverka samhället i övrigt positivt. Att England vinner internationellt kan skapa en bra känsla i landet och föra människor närmare varandra. I de svenska dokumenten nämns det inte att de svenska landslagens framgångar påverkar känslan i hela landet. Det finns mål uppsatta för de svenska landslagen, men tyngdpunkten ligger snarare på att göra fotbollen tillgänglig för alla och visionen att det ska finnas en förening i varje by. Än en gång kan vi urskönja en skillnad mellan Sverige och England som kan tänkas grunda sig i de olika välfärdsstatsmodellerna. Den liberala välfärdsstaten formas av individer på en marknad och den socialdemokratiska har universella förmånssystem distribuerade av staten. Dessutom innebär välfärd i den socialdemokratiska modellen att högsta möjliga jämställdhet ska uppnås (Esping-Andersen

1990, s 27). I England är det av stor vikt att vinna, både av ekonomiska och kommersiella skäl, och i Sverige är målet snarare att fotbollen ska vara universell. Det engelska fotbollsförbundet understryker dock vikten att fotbollen ska vara inkluderande men det skiljer sig från det svenska synsättet där fotbollen ska vara tillgänglig för alla.

5.2 "Fotbollen ska ge ett bättre, roligare och friskare liv" – Varför är fotbollen av godo?

"Fotbollen skall vara tillgänglig för alla och aktivt bidra till samhällsnyttiga värderingar, samt till att alla som fostras och utbildas inom fotbollen ska bli goda samhällsmedborgare" (Fotbollens strategier s. 2). I Sverige ska fotbollen bidra till att fostra och utbilda goda samhällsmedborgare, dessutom ska fotbollen *"ge ett bättre, roligare och friskare liv"* (Fotbollens strategier s. 2), enligt det svenska fotbollsförbundet. Det svenska fotbollsförbundet strävar efter att öka antalet utövare och att 50 % av den svenska befolkningen 17-54 år ska vara intresserade av fotboll.

Vilka samhällsnyttiga värderingar och hur en god samhällsmedborgare ser ut utvecklas aldrig vidare. Enligt Jesper Fundberg kan fotbollen ses som en sluten arena som hyllar den hegemoniska maskuliniteten och att dessa värderingar strider med de värderingar som finns ute i samhället. Enligt Fundberg skapas det alltså en motsättning i värderingar inom speciellt pojkfotbollen till dem som finns i samhället i övrigt (Fundberg 2004, s 197). Att se fotbollen som något som fostrar människor och att lägga vikten på att vara en god samhällsmedborgare kan tyckas underliggas av den socialdemokratiska välfärdsstaten, där staten är ansvarig för individens välfärd och att uppfostra dem (Esping-Andersen 1990).

Fotbollen i England har som den populäraste sporten i landet en viktig roll i samhället utöver den på planen. *"We(FA) will ensure that English football becomes a major ambassador for fairness, social inclusion, health and education in our society, a role it can play with distinction as the nation's favourite game"* (FA's vision s. 11). Den engelska fotbollens konsekvenser för det övriga samhället beskrivs som mycket positiva, där fotbollen hjälper till att skapa *"a better and safer society"* (FA's vision s. 11). Förbundet strävar efter att fotbollsfamiljen i England ska vara en ansvarfull industri som *"makes a positive contribution to its local communities"* (FA's vision s. 19). När nivåer av fysisk aktivitet minskas hos unga samtidigt som fetma hos befolkningen ökar tillsammans med andra ungdomsrelaterade problem som skolk och anti-socialt beteende kan fotboll *"be used as a positive vehicle to*

reach out to sections of society like few other pursuits” (FA’s vision s. 19). *”Community football initiatives have already a proven record of success in heightening self-esteem, motivation, focus among young people and in driving literacy, numeracy and the popularity of vocational training”* (FA’s vision s. 19). Eftersom fotbollens grundas på *”fair play, fitness, learning and personal maturity”* bör sporten *”have a special place in the nation’s heart.”* (FA’s vision s. 18). Även det engelska fotbollsförbundet har som mål att utöka antalet fotbollsspelare och ämnar främja och utveckla den engelska befolkningens intresse för fotboll.

Som den största sporten i England har därför fotbollen möjlighet att påverka samhället utanför planens gränser, enligt det engelska fotbollsförbundet. Det kan tolkas som att eftersom fotbollen når så många människor i samhället kan den även påverka dem. Det engelska fotbollsförbundet ger exempel på hur fotbollen bidrar till att stärka individer, vilket kan dras paralleller till hur det i sin tur påverkar samhället i sin helhet. Det kan tolkas som att den svenska och engelska synen på individer och välfärd blir påtaglig i dessa påståenden. Den svenska fotbollen tycks vara ett kollektiv som fostrar människor medan den engelska fotbollen hjälper individer som i sin tur skapar ett bättre samhälle. Att se människor som individer som själva skapar sin välfärd dras paralleller till den liberala välfärdsmodellen (Esping-Andersen 1990). Fotbollen i England framställs som en positiv kraft eller ett verktyg som räddar människor. I Sverige beskrivs fotbollen ha ett ansvar för individer och kan tolkas som en samhällelig institution som i socialdemokratiskt välfärdsmodellanda ansvarar för individernas välfärd (ibid. s. 27). I England ska fotbollen vara en ambassadör för utbildning, social inkludering, hälsa och rättvisa, vilket blir problematiskt ifall det händer att människor inom fotbollen inte behandlas rättvist. Det kan då tolkas som något som kommer utifrån, eftersom fotbollen i sig beskrivs som en ambassadör för godhet. Fotbollen i Sverige ska aktivt uppfostra människor vilket leder till att fotbollen i sig har potential till godhet och har därför misslyckats ifall någon inte skulle vara en *”god samhällsmedborgare”*. Att fotbollen beskrivs i goda termer som ambassadörer och uppfostrare leder dessutom till att det inte ifrågasätts varför fler människor ska intressera sig för fotboll. Det legitimerar även fotbollsförbundens handlingsmöjligheter och förbundens uppgift och popularitet.

5.3 *”The time for action is now”* – Varför ska fler kvinnor och flickor spela fotboll?

Eftersom det anses att fotbollen *”ger ett bättre och roligare liv”* samt uppfostrar *”goda samhällsmedborgare”*, borde det vara ett argument för att fler kvinnor och flickor ska spela

fotboll. Dessutom har "Flickprojektet" som strävar efter att öka antalet flickfotbollsspelare ett syfte att "*fotbollen skall i större utsträckning än idag bli en tvåkönad idrott*" (Flickprojektet). De fokuserar bland annat på synen på dam- och flickfotboll. Svenska fotbollsförbundets jämställdhetspolicy har även den som mål att "*flickor, pojkar, kvinnor och män inom fotbollsrörelsen ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter*" (Jämställdhetspolicy s. 1). År 2011 ska "*40 % av alla fotbollsspelare i åldern 6-12 år vara flickor*" (Jämställdhetspolicy s. 2).

"*En tvåkönad idrott*" kan tolkas som att det finns två homogena könsgrupper som är motsatta varandra och båda borde få en del av fotbollen. Butler menar att det är genom upprepningar av det som vi uppfattar manligt och kvinnligt som kön skapas. Vi kan endast se kön inom den diskurs vi befinner oss i (Butler 1999). Att spela fotboll kan uppfattas som något manligt och kvinnor som spelar fotboll tillskrivs då manliga attribut och reproducerar inte den uppfattning vi har om kön idag. Det blir därför problematiskt att se det som en tvåkönad idrott, eftersom det förutsätter manliga och kvinnliga kön som motsätter sig att kvinnor ska spela fotboll. Samtidigt visar det svenska fotbollsförbundet en strävan att ändra synen på dam- och flickfotboll, vilket kan uppfattas som en strävan att ändra på den diskurs i vilken kön befinner sig idag.

I England är kvinnofotbollen den största sporten bland kvinnor i antalet utövare och därför har det engelska fotbollsförbundet lagt upp en strategi för att den i fortsättningen ska vara den största sporten bland kvinnor. Kvinnofotbollen är dessutom den störst växande idrotten i landet. Därav har det engelska fotbollsförbundet utvecklat "Women's strategy", ett dokument som preciserar förbundets framtida strategier för den engelska kvinnofotbollen. "*If women's and girls' football is to secure its place as the largest female team sport in this country – the time for action is now.*" (Women's strategy s. 11). Det engelska fotbollsförbundet beskriver att 52 % av alla flickor inte har någon erfarenhet av att spela fotboll. Samtidigt finns det 330 000 flickor som spelar "*kick about football*" (Women's strategy s. 19) och som gärna hade anslutit sig till en fotbollsförening. Åldersgruppen 5-11 är "*absolutely crucial in developing skills, enhancing enjoyment of the game, developing healthy lifestyles and creating a new generation of talented players*" (Women's strategy s. 30).

Det engelska fotbollsförbundet strävar också efter att bli en sport som är inkluderande för alla. "*The FA is committed to football being inclusive and providing a positive experience for everyone involved in the game*" (Women's strategy s. 34). Förbundet marknadsför

kvinnofotbollen i England för att *"increase participation, improve perceptions and bring in increased investment into the sport"* (Women's strategy s. 37).

Till sin hjälp har det engelska fotbollsförbundet landslaget för kvinnor, som spelar en talangfull fotboll och kvalificerar sig till stora mästerskap, som en inspiration för unga tjejer att börja spela fotboll. *"The players are vital role models for the development of the game"* (Women's strategy s. 37). Dessutom ämnar de fortsätta arbetet med *"the whole league pyramid of men's football including the Premier League, the Football League and the Professional Footballers' Association to further encourage their members to support and help develop the female game"* (Women's strategy s. 25).

Det engelska fotbollsförbundet uttrycker inte samma strävan att fotbollen ska bli en *"tvåkönad idrott"*, utan målet är snarare att etablera kvinnofotbollen som den största sporten för kvinnor i landet. Det är det som är drivkraften för förbundet och målen för kvinnofotbollen behandlas i ett separat dokument, samtidigt är den i behov av att den manliga organisationen ska uppmuntra och hjälpa till i utvecklingen av kvinnofotbollen. Det kan delvis ses som att kvinnofotbollen behöver hjälp från den manliga organisationen eller att förbundet vill understryka att kvinnofotbollens utveckling är en uppgift för hela organisationen. Den tydliga uppdelningen av kvinnofotboll och mansfotboll kan tolkas som en syn på kön som två motsatta och homogena grupper.

I England är det viktigt att unga flickor spelar fotboll för att bland annat utveckla en hälsosam livsstil. Men varken det svenska eller det engelska fotbollsförbundet svarar närmare på frågan varför fler kvinnor ska spela fotboll i sina publikationer. Att utövande av fotboll förbättrar hälsan, bidrar till ett bättre liv och fostrar samhällsmedborgare används som argument för att både män och kvinnor, flickor och pojkar ska börja och fortsätta spela fotboll. I den engelska publikationen är det tydligt att fler kvinnor och flickor borde spela fotboll för att kunna etablera kvinnofotbollen som den största kvinnoidrotten. I Sverige däremot finns det en strävan att jämställa idrotten och att den ska *"bli en tvåkönad idrott"* och detta uppnås endast genom att fler kvinnor och flickor börjar spela fotboll.

5.4 "Damfotboll/Women's Football vs. Herrfotboll/Men's Football" – Vilka subjekt skapas i texterna?

De primära subjekten är de båda fotbollsförbunden, eftersom det är de som har utformat texterna vilka beskriver deras arbete och framtida arbete inom fotbollen. *"Svenska*

Fotbollförbundet skall utveckla, samordna och administrera fotbollen i Sverige och företräda den såväl nationellt som internationellt” (Fotbollens strategier s. 2). De blir även det ”vi” som används i texterna *”in this introduction we (FA) can set out in straightforward terms the strategic outcomes we aim to achieve”* (FA’s vision s. 8).

Ett annat subjekt som återkommer i alla texter är fotbollen, vilket kan tolkas som den allmänna fotbollen som innegriper alla fotbollsutövare men även tränare, ledare, volontärer, domare och supportrar. Detta står ofta i kontrast till andra sporter eller samhället i övrigt. *”Den senaste undersökningen, som vi hänvisar till, är gjord 2007 och där framgår att svensk fotboll är mer än dubbelt så stor som närmaste idrott när det gäller antalet som tävlingsidrottar”* (Fotbollens strategier s. 12). *”As the nation’s most popular game, football inevitably plays a wider role in a modern society, whether playing or watching”* (FA’s vision s. 18). Men den allmänna fotbollen står även i kontrast till andra nationers fotboll och beskrivs därför som *”svensk fotboll”* och *”English football”*. Inom en diskurs utvecklas makt i relation mellan människor vilket innebär begränsningar för vissa och handlingsmöjligheter för andra (Foucault 1993 i Bergström och Boréus 2005, s. 312). Fotbollens handlingsmöjligheter varierar beroende på vad den står i kontrast till, som en idrott i förhållande till andra idrotter, som en institution i förhållande till samhället eller som en nationell fotboll i ett internationellt perspektiv. Fotbollen som en idrott i förhållande till andra idrotter möjliggör i egenskap av att vara den största idrotten en dominerande position i samhället och tillskrivs mening utöver idrottens gränser. Fotbollen blir en positiv kraft som räddar och uppfostrar människor, vilket återkommer i fotbollens relation som en institution till samhället. Dessutom legitimeras fotbollens strävan att ett större antal ska utöva och intressera sig för fotboll. Fotbollen som nationell fotboll i ett internationellt perspektiv möjliggör att invånare i de olika länderna kan identifiera sig med fotbollen och de blir representanter för landet i ett internationellt perspektiv.

Fotboll kan i specifika benämningar innebära mansfotboll och sätts i de engelska texterna i kontrast till något annat, andra organisationsdelar och kvinnofotboll i allmänhet. Till exempel nämns *”the Premier League”* och *”the Football League”* (FA’s vision s. 17), vilket syftar på nationella fotbollsserier för män. Den kvinnliga fotbollsserien nämns inte, utan the Premier League sätts i kontrast mot kvinnofotboll i allmänhet. Det kan ibland te sig förvirrande i de engelska texterna om det är den allmänna fotbollen som beskrivs eller mansfotbollen. Förbundskaptenen för det engelska manliga landslaget benämns som *”England Manager”* (FA’s vision s. 17), vilket kan sättas i kontrast mot andra länders förbundskapten.

Även i de svenska texterna finns det en tendens att fotbollen i specifika benämningar innebär mansfotboll, landslaget för män heter a-landslaget, det primära landslaget. *"Att A-landslaget kvalificerar sig till VM-slutspelet i Sydafrika år 2010"* (Fotbollens strategier s. 11). Men till skillnad från de engelska texterna sätts detta i kontrast mot andra svenska landslag, till exempel *"damlandslaget"*. Vidare används *"a-landslagen"* som ett samlingsnamn för vad som kan tolkas de primära landslagen i svensk fotboll vilket sätts i kontrast mot andra ickeprimära landslag. *"A-landslagen skall vinna guldmedalj i internationella mästerskap"* (Fotbollens strategier s. 4).

I de svenska dokumenten används dock uttrycket *"herrfotboll"* varje gång det står i kontrast mot *"damfotboll"* i detta exempel klubbtag på herr- och damsidan. *"Våra klubbtag på herrsidan skall varje år nå minst gruppspelet i UEFA:s tävlingar. Våra klubbtag på damsidan ska nå final"* (Fotbollens strategier s. 5). Även i de engelska dokumenten benämns mansfotboll som *"mens football"* ifall det står i direkt kontrast mot kvinnofotboll, *"women's football"*, eller ifall det behöver förtydligas att det gäller både kvinnofotboll och mansfotboll. *"... in order to develop elite coaches for both the men's and women's game"* (FA's vision s. 32).

Att sätta *"dam-"* framför när kvinnofotbollen beskrivs används konsekvent varje gång kvinnofotboll nämns i de svenska texterna. *"Att publiksiffrorna för Allsvenskan och Superettan tillsammans ska öka till 2.720.000 åskådare samt för Damallsvenskan öka till 150.000 åskådare"* (Fotbollens strategier s. 11). *"Dam-"* sätts alltid i kontrast mot något annan typ av fotboll som herrfotboll eller flick- och pojkfotboll. I de engelska dokumenten har kvinnofotboll ett eget stycke i varje paragraf och benämns alltid som *"women's football"*. Dessutom har kvinnofotbollen en egen punkt i det engelska fotbollsförbundets målsättningar jämte andra punkter som behandlar både allmän fotboll och mansfotbollens olika organisationer. *"Development and continued success of women's football."* (FA's vision s. 9). I publikationen om kvinnofotbollen används begreppet *"women's football"* genomgående i hela dokumenten för att beskriva kvinnofotboll. *"Women's and girls' football continues to grow with more players competing in affiliated competition than any other team sport"* (Women's strategy s. 15). Här sätts kvinno- och flickfotbollen i kontrast mot andra lagidrotter men den sätts även i kontrast mot mansfotbollen när specifika strategier för kvinnofotbollen utvecklas.

Fotboll kan tolkas innebära både mansfotboll och fotboll i allmänhet. Att kvinnofotbollen och

damfotbollen alltid behöver benämnas i könsbeteckningar kan tolkas som att den är avvikande inom fotbollen och behöver förklaras ytterligare i de båda länderna. Enligt Fundberg är fotbollen en arena där den hegemoniska maskuliniteten hyllas och där pojkar blir män (Fundberg 2004, s. 194). Connell menade att män får en hegemonisk position och kvinnor en underordnad position i ett visst mönster av genusrelationer (Connell 1999, s. 111). Språkstrukturen inom fotbollen möjliggör att mansfotbollen fortfarande har en dominerande position och är det normativa medan kvinnofotbollen är det avvikande (Jämför Williams 2004 och Hjelm & Olofsson 2004). I de engelska texterna har till exempel kvinnofotboll ett eget stycke i varje kapiteldel i texterna. Att Sverige mer konsekvent använder sig av herrfotboll i sina texter kan dock tyda på en medvetenhet och en ansträngning att förstärka damfotbollens position i förhållande till herrfotbollen. Samtidigt benämns första serien för män som *"Allsvenskan"* och första serien för kvinnor som *"Damallsvenskan"*.

Flick- och pojkfotbollen sätts i kontrast mot seniorfotbollen i båda förbundens texter. I England kallas förbundskaptenen för U21-landslaget för män *"England U21 coach"* (FA's vision s. 19), vilket sätts i kontrast mot mansfotbollen och kvinnofotbollen. *"Att gå vidare från grupppelet för U21-landslag som genomförs i Sverige 2009"* (Fotbollens strategier s. 11). Även i de svenska dokumenten står U21-landslaget för män i kontrast mot både herrfotbollen och damfotbollen. Men varken i de engelska eller svenska texterna nämns U23-landslaget för kvinnor eller andra ungdomslandslag, vilket gör att det blir tydligt att U21-landslagen för män främst sätts i kontrast mot herrfotboll och damfotboll.

Även inom ungdomsfotbollen har seniorfotbollen en dominerande position, men U21-landslaget jämföras med damlandslagen och står ofta i samma sammanhang. Connell menade på att det finns underordnade och överordnade positioner bland männen (Connell 1999, s. 116). För att inneha en dominerande position inom fotbollen är inte bara könet viktigt utan även åldern. Det går också att urskilja att ungdomslandslagen för kvinnor inte har samma position till seniorfotbollen som ungdomslandslagen för män. Ungdomslandslagen för kvinnor har alltså en underordnad position till både ungdomslandslagen för män och seniorlandslagen.

5.5 "En tvåkönad idrott" – Hur talas det om kön?

I de svenska texterna är målet tydligt att alla, oavsett könstillhörighet, ska få samma möjligheter att utöva fotboll. Men för att *"fotbollen skall i större utsträckning än idag bli en tvåkönad idrott"* (Flickprojektet) krävs det att fler kvinnor och flickor söker sig till fotbollen

och fortsätter att utöva fotboll. ”Enligt den senaste undersökningen är det 631.620 som är aktiva inom fotboll (varav 185.000 kvinnor)” (Fotbollens strategier s. 11). Det fokuseras på att färre kvinnor än män spelar fotboll och genom olika mål ska förbundet öka antalet kvinnliga fotbollsutövare. Detta ska uppnås genom att bland annat anordna nätverksträffar för enbart kvinnor ”för att inspirera dem till att ge varandra stöd och till att stanna kvar inom rörelsen” (Jämställdhetspolicy s. 2). Inom ”Flickprojektet” har de gett ut en bok som understryker vikten att se till alla individers, pojkar som flickors, förutsättningar att ”... förverkliga sina drömmar. För tyvärr är det så att än i dag kan det vara ditt kön som avgör hur du blir behandlad och bemött” (Flickprojektet). Dessutom understryks det i ”Idrottslyftet” att fler kvinnliga ledare behövs inom fotboll därför att ”männen räcker inte till för såväl herr-, dam-, pojk- som flickfotboll” (Idrottslyftet s. 3). Vidare har förbundet som ett allmänt mål att utöka antalet utövare, både män och kvinnor, pojkar och flickor.

Även i det engelska fotbollsförbundets texter skall fotbollen vara inkluderande för alla och inte diskriminera. ”The FA, in all its activities, will not discriminate, or in any way treat anyone less favourably, on grounds of gender, sexual orientation, marital status, race, nationality, ethnic origin, colour, religion or belief, ability or disability.” (Equality policy). Likt det svenska fotbollsförbundet ämnar det engelska förbundet att öka antalet fotbollsutövare i landet och även ledare, domare och organisationsmedlemmar. ”We will provide both regional and national young leadership camps that will deploy leaders, **including females** [egen fet stil], into the local clubs and community programmes” (Women’s strategy s. 27). Eftersom det engelska fotbollsförbundet här använder frasen ”including females” kan det tolkas att ordet ”leader” i detta sammanhang främst innebär en manlig ledare.

The Premier League, den högsta ligan för män i England, beskrivs som ”rightly regarded as one of the most exciting domestic club league competitions in world football with coverage available in 199 overseas territories reaching an estimated 586 million homes” (FA’s vision s. 17). Den primära ligan för kvinnor, Women’s Premier League, saknar konkurrens och publik och utvecklar inte kvinnospelare så att de kan stå sig i den internationella konkurrensen. För att kvinno fotbollen även i fortsättningen ska vara etablerad som den största sporten för kvinnor i England och för att kvinnolandslaget ska kunna stå sig internationellt har det engelska fotbollsförbundet utvecklat en specifik strategi för kvinno fotbollen. ”Ahead lie massive challenges and equally massive opportunities, which this strategy identifies and turns

into goals, actions and timed milestones over the next four years." (Women's strategy s. 11). *"There are eight major challenges the game must overcome if it is to further develop and flourish"* (Women's strategy s. 18). Förbundet ämnar starta en ny högsta liga för kvinnor som kommer att utspelas på sommaren, till skillnad från ligan för männen som utspelas på vintern. De andra utmaningarna, *"major challenges"*, kvinno fotbollen står inför förutom att skapa en konkurrenskraftig nationell liga är bland annat att utveckla organisationen kring kvinno fotbollen och öka antalet kvinnor som utövare. *"By 2012, The FA will strive to increase this number to 6,750 girls' teams and 1,437 women's teams"* (Women's strategy s. 33). För den allmänna fotbollen nämns inte dessa *"major challenges"*, utan fotbollen måste istället *"work harder than ever"* för att *"compete for decreasing amounts of leisure time with an increasing number of alternatives"* (FA's vision s. 18-19). De utmaningar som återfinns inom kvinno fotbollen nämns alltså inte inom den allmänna fotbollens mål.

Det svenska fotbolls förbundet menar på att *"ditt kön kan påverka hur du blir bemött"* och det engelska fotbolls förbundet beskriver *"major challenges"* för kvinno fotbollen. Butler menade att de som bryter mot könsnormerna är också de som synliggör dessa, att kvinnor spelar fotboll bryter mot de rådande könsnormerna och det blir något problematiskt (Butler 1999, s 186-8). De könsnormer som synliggörs är att fotbollen kopplas till något manligt, det är en arena för manlig uppfostran. (Fundberg 2004 s. 190) Därför finns det hinder som ska överkommas för kvinnor som spelar fotboll och för kvinno fotbollens vidare utveckling. Männens situation beskrivs annorlunda, i Sverige *"räcker inte männen till"* för både dam- och herrfotbollen och i England beskrivs den primära ligan för män som *"the most exciting domestic club league competitions in world football"*. Det är alltså inte lika problematiskt att utöva fotboll som man och den vidare utvecklingen av mansfotbollen står inte inför likadana hinder i något av länderna. Samtidigt som de båda förbunden motarbetar diskriminering gör de båda skillnad på män och kvinnor. Att ens kön kan påverka hur en blir bemött kan dessutom tolkas som en syn på att det finns två motsatta kön som konstrueras från vad som uppfattas som manligt och kvinnligt (Butler 1999). Det blir därför motsägelsefullt att sträva efter att fler kvinnor ska spela fotboll när synen på kön förutsätter att en man ska vara manlig och en kvinna kvinnlig. Fotbollen uppfattas som något manligt och en kvinna som spelar fotboll utövar något manligt och går inte att förstås utifrån de rådande könsnormerna.

De internationella mål som det svenska fotbolls förbundet har satt upp för landslagen och klubblagen för kvinnor och män skiljer sig från varandra. *"A-landslaget skall kvalificera sig för de internationella mästerskapen. Damlandslaget ska ta medalj i de internationella*

mästerskapen. Våra klubbtag på herrsidan skall varje år nå minst grupppelet i UEFA:s tävlingar. Våra klubbtag på damsidan ska nå final” (Fotbollens strategier s. 5). Målen för landslaget och klubbtagen för kvinnor är betydligt högre än för landsslaget och klubbtagen för män. Till skillnad mot Sverige har England samma internationella mål för mans- och kvinnolandslaget i fotboll. *”England’s senior men and women’s teams qualifying for major competitions and reaching the semi-finals at least*” (FA’s vision s 10). Att det svenska förbundet har högre mål uppsatta för damfotbollen än herrfotbollen kan vara ett resultat av världsrankingen av de båda lagen, där damlandslaget är betydligt högre upp på rankningen än herrlandslaget. I England ligger de båda landslagen närmare varandra i världsrankingen.

Att landslaget för män presterar på internationell nivå är av högsta prioritet för det engelska fotbollsforbundet. *” The ultimate goal and something that can make the greatest impact on the game is the England senior men’s team winning a major championship, whether it is the FIFA World Cup or UEFA European Championship. Success on the highest international stage benefits the whole game, boosting everything from participation levels to commercial revenue as well as creating a ‘feel good’ factor across the country*” (FA’s vision s. 32). Att andra engelska landslag presterar internationellt är också viktigt. *”Success for other teams is also hugely important, even if lower in potential impact, in order to create a winning mentality*” (FA’s vision s. 32). För att uppnå att det engelska landslaget för män når internationell framgång har förbundet därför utvecklat en speciell strategi för att stödja landslaget för män. I Sverige benämns herrlandslagets ekonomiska vikt och det svenska fotbollsforbundet har som mål *”att ekonomiskt ’gå runt’ ett år utan VM- eller EM-slutspel för herrlandslaget*” (Fotbollens strategier s. 10). Det blir tydligt att inget annat landslag skulle utmana förbundets ekonomi ifall de inte skulle kvalificera sig för internationella turneringar.

Samtidigt som det svenska fotbollsforbundet har ett högre mål uppsatt för damlandslaget än herrlandslaget är de mer ekonomiskt beroende av att herrlandslaget lyckas. I England prioriteras manslandslaget även fast de uppsatta målen är detsamma som för kvinnolandslaget. Connell menade på att maskuliniteten får en hegemonisk position i ett visst mönster av genusrelationer och att det vidare blir en legitimering av patriarkatet (Connell 1999, s 116). I England beskrivs det som att manslandslaget har en större påverkan på befolkningen och fotbollen i allmänhet och på så vis legitimeras det att de har högsta prioritet. I Sverige är målet att klara sig ekonomiskt även ifall herrlandslaget inte kvalificerar sig till ett

internationellt slutspel. Damlandslaget nämns inte och förbundet är inte lika ekonomiskt beroende av att damlandslaget kvalificerar sig till ett internationellt slutspel.

5.6 "To increase the diversity of the football family" – Hur talas det om andra intersektionaliteter?

Det svenska fotbollsförbundet har som princip att *"alla individer ska behandlas lika"* och att *"breddfotbollen skall erbjuda alla som vill oavsett nationalitet, ålder, kön eller sexuell läggning samt fysiska eller psykiska förutsättningar en positiv, hälso- främjande och utvecklande fritidsmiljö"* (Fotbollens strategier s. 5). Dessutom ska det svenska fotbollsförbundets organisation *"spegla samhällets mångfald"* (Fotbollens strategier s. 5) och *"motverka rasism och all annan diskriminering"* (Fotbollens strategier s. 2). Även det engelska fotbollsförbundet motsätter sig all sorts diskriminering på grund av *"gender, sexual orientation, marital status, race, nationality, ethnic origin, colour, religion or belief, ability or disability and to encourage equal opportunities"* (Equality policy). Förbundet har som policy att inte diskriminera någon eller behandla någon mindre fördelaktigt och granskar det egna systemet regelbundet för att försäkra sig om att det efterhålls. Liksom det svenska förbundet strävar det engelska att dess organisatoriska struktur och personal ska spegla mångfalden i det engelska samhället.

Inom ramarna av "Idrottslyftet – år 4" ska det svenska fotbollsförbundet *"bevilja satsningar som syftar till att rekrytera fler flickor med annan etnisk bakgrund än svensk"* (Idrottslyftet s. 3). Detta är målet eftersom det procentuellt är lika många pojkar med annan etnisk bakgrund som "svenska pojkar" som nås av svensk fotboll, men situationen är inte densamma med flickor med annan etnisk bakgrund. *"Men fotbollen har precis som andra idrotter svårare att nå flickorna "* (Idrottslyftet s. 3). Genom en särskild satsning på *"kvinnliga ledarförebilder"*, *"t.ex. ungdomar med invandrarbakgrund"* (Idrottslyftet s. 3) tror förbundet att det ska påverka yngre spelare positivt. Dessutom anser förbundet att det på sikt krävs *"att fler organisationsledare, både kvinnor och män samt personer med invandrarbakgrund, rekryteras"* (Idrottslyftet s. 3).

Kategorier som till exempel kön, klass och etnicitet samverkar med varandra och finns aldrig i någon renodlad form. Det är snarare i intersektionen mellan dessa handlingsmöjligheter möjliggörs (de los Reyes 2007, s 46, 51-53). I de svenska texterna är det etnicitet som

framställs som ett ytterligare hinder för att kvinnor och flickor inte spelar fotboll. Det är det som underliggert ett av de styrningsmedel som utvecklas för att få fler kvinnor och flickor in i fotbollen. Socioekonomiska situationer eller funktionshinder benämns inte som ett hinder för att fler kvinnor och flickor spelar fotboll. Att *”fotboll är en sport alla har råd att utöva”* är något som förbundet har slagit fast och inget som diskuteras mer ingående. Det svenska fotbollsförbundet har ingen *”uttalad strategi”* för arbetet med funktionshindrade, det är Svenska Handikappidrottsförbundet som bär ansvaret för det. Däremot har förbundet som inriktning att *”hjälpa föreningar som är intresserade att driva sådana satsningar för att leva upp till visionen ’fotboll för alla’”* (Idrottslyftet s. 3).

Det engelska fotbollsförbundet för statistik över fotbollsspelare i England baserat på deras ålder, kön, etnicitet och funktionsmöjligheter så att de kan *”set accurate targets to increase the diversity of the football family”* (FA’s vision s. 41). Genom utarbetade strategier strävar det engelska fotbollsförbundet *”support existing male and female players, and introduce new ones to the game, including players with a disability and from our diverse communities”* (FA’s vision s. 41). Förbundet *”actively supports”* utvecklingen av fotboll för funktionshindrade och har *”raised the levels of football participation amongst disabled people and enabled them to reach their potential either through playing, officiating, coaching or administering”* (FA’s vision s. 17). De har skapat nya möjligheter för funktionshindrade tjejer att spela fotboll och har som mål att 100 nya fotbollslag för funktionshindrade tjejer ska uppstå innan år 2011. I områden med ett stort antal etniska minoriteter strävar den engelska fotbollen att bli en del i samhället och förbundet har som mål att höja antalet utövare bland asiatiska ungdomar och vuxna. *”We are particularly committed to increasing the number of Asian women and girls participating in football”* (Women’s strategy s. 34).

Ett intersektionellt perspektiv kan skapa förståelse för hur olika kategorier skapar sociala identiteter och strukturer i samhället som leder till över- och underordning (de los Reyes 2002 i Hammaren & Johansson 2009, s 96). Det engelska fotbollsförbundet strävar efter att öka antalet utövare bland kvinnor och flickor som är funktionshindrade och av en etnisk minoritet i landet. Etnicitet och funktionshinder är de kategorier som underliggert de styrningsmedel för att få in fler tjejer och kvinnor i fotbollen. Nummer åtta på listan av de *”major challenges”* som kvinno fotbollen i England står inför är *”to tackle discrimination and harassment in the game”* (Women’s strategy s. 19). Det engelska fotbollsförbundet har som mål att vara en inkluderande organisation och har som mål att *”eradicate any barriers to getting involved for*

females from underrepresented groups” (Women’s strategy s. 26). Genom speciella program för ledar- och mentorskap ämnar förbundet locka fler kvinnor och flickor från underrepresenterade grupper till fotbollen. Dessutom planerar förbundet att ta till handling för att stödja flickor från underrepresenterade grupper att komma in på fotbollsakademierna som finns i landet. Vilka som inberäknas i dessa underrepresenterade grupper är inte något som förklaras närmare i de engelska texterna. Men medlemskap i dessa grupper samt etnicitet och funktionshinder är något som utmärks som hinder för att fler kvinnor och flickor ska spela fotboll. Connell menade att det är de genusstrukturer i vårt samhälle som möjliggör och samtidigt utgör hinder för handlingar (Connell 2003, s. 77). Kön, etnicitet och funktionshinder samverkar och utgör ett hinder för att kunna spela fotboll i de engelska texterna. I de svenska texterna är det enbart kön och etnicitet som verkar begränsa möjligheten att utöva fotboll. Butler menade att vår bild av kvinnor och män är skapade ur en heterosexuell ram och att vi endast kan se kön utifrån dessa ramar (Butler 1999 i Hammaren & Johansson, 2007, s 70-1). I de båda förbundens texter nämns homosexualitet endast som en grund till diskriminering, det nämns inte som en möjlig begränsning för kvinnor och flickor eller män och pojkar för den delen att spela fotboll.

5.7 “To ensure that everyone is treated fairly and with respect” – Hur talas det om jämställdhet?

Inom den svenska fotbollen ska ”*alla individer behandlas lika*”. Det svenska fotbollsförbundets ”Jämställdhetspolicy” sätter ramarna för förbundets arbete för jämställdhet. Målen är att fotbollen ska vara en jämställd idrott och målsättningen är att ”*flickor, pojkar, kvinnor och män inom fotbollsrörelsen ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter*” (Jämställdhetspolicy s. 1). Med detta ämnar förbundet att:

- Flickor och pojkar, kvinnor och män, ges lika möjligheter att utöva sin idrott, fotboll
- Kvinnlig och manlig fotbollsutövning värderas lika och prioriteras på ett likvärdigt sätt
- Kvinnor och män ska ges samma möjligheter att utöva fotbollsledararbete och att ta på sig fotbollsuppdrag
- Både kvinnors och mäns kunskaper, erfarenheter och värderingar tas till vara och får påverka fotbollens utveckling (Jämställdhetspolicy s. 1)

Det är den politiska strukturen inom organisationen som under en lång tid har skapat ”*balans i maktförhållandena mellan organisationsdelarna*” som begränsar ”*möjligheten till riktade*

rekryteringar för att förändra könsfördelningen” (Jämställdhetspolicy s. 1). Därför ämnar förbundet och förbundsstyrelsen att förändra detta genom ett långsiktigt arbete och *”jämställdhetsplanen ska redovisa åtgärder inom de områden som ligger inom Förbundsstyrelsens makt att påverka*” (Jämställdhetspolicy s. 1). Förbundet har kartlagt alla kvinnorna inom organisationen och ska följa upp dessa siffror varje år.

Förbundet har som mål att det år 2011 *”ska ha 40 % kvinnor i sina styrelser, kommittéer och valberedning år 2011”* (Jämställdhetspolicy s. 1). Detta ska uppnås genom nätverksträffar för enbart kvinnor som *”ska inspirera dem till att ge varandra stöd och till att stanna kvar inom rörelsen”* (Jämställdhetspolicy s. 2). Dessutom har förbundet haft utbildning i genusfrågor för förbundsstyrelsen, kanslipersonal och valberedningen, även distriktsordföranden ska gå en genusutbildning. Förbundet bedriver även ett projekt som ska främja rekryteringen av unga som i framtiden vill bli organisationsledare. *”Rekryteringen till projektet har gjorts med fördelningen 50 % män och 50 % kvinnor. En Spetsgrupp har därefter utsetts med 19 kvinnor och 22 män”* (Jämställdhetspolicy s. 2). Förbundet har även som mål att 2011 ska *”40 % av alla fotbollsspelare i åldern 6-12 år vara flickor”* (Jämställdhetspolicy s. 2). Detta bedrivs genom *”Flickprojektet”* som har som mål att *”fotbollen skall i större utsträckning än idag bli en tvåkönad idrott”* och har som uppgift att försöka rekrytera fler flickor till fotbollen samt fokusera på *”synen på dam/flickfotboll”* (Flickprojektet). Vidare har förbundet satt som mål att de *”ska ha 10 % kvinnliga förbundsdomare år 2011”* och *”utbilda minst tre kvinnor/år på tränarutbildningens Advanced Level”* (Jämställdhetspolicy s. 3).

Det svenska fotbollsförbundet är självkritiskt och det som hindrar förbundet att vara mer jämställt är strukturen i organisationen. Förbundet har en kvantitativ syn på jämställdhet och ju fler kvinnor och flickor som ansluter sig till förbundet ju mer jämställd blir organisationen. Men att både kvinnor och mäns erfarenheter ska komma till användning tyder på en mer kvalitativ syn. Vidare kan det kopplas till särartsstrategin där män och kvinnor ses som två homogena grupper med olika erfarenheter. Detta kommer även i uttryck med de nätverksträffar med endast kvinnor som ska uppmuntra och stödja varandra (se också Larsson 2001 för liknande resonemang). Butler menade att kön är socialt skapat och det som kännetecknas som kvinnligt och manligt är socialt konstruerat genom upprepningar av det som uppfattas vara kvinnligt och manligt. Det är därför inte genusbestämt från början (Butler 1999, s 173). Det blir därför problematiskt att se kön som två homogena grupper och att utgå från att skapa jämställdhet mellan dessa grupper som i praktiken inte finns.

Det engelska förbundets jämställdhetspolicy är principer som förbundet ska leva upp till och målsättningen är följande: *"to ensure that everyone is treated fairly and with respect and that The FA is equally accessible to them all"* (Equality policy). Förbundet arbetar aktivt med att motverka och eliminera all diskriminering på grund av *"gender, sexual orientation, marital status, race, nationality, ethnic origin, colour, religion or belief, ability or disability"* och *"encourage equal opportunities"* (Equality policy). Förbundet är aktiva i utvecklingen av ett program *"of ongoing training and awareness raising events and activities in order to promote the eradication of discrimination within football"* (Equality policy). Vidare ställer förbundet krav på att deras organisation samt deras medlemmar ska följa nationens uppsatta jämställdhetslagar. För att fullfölja detta kommer förbundet att påbörja undersökningar ifall diskriminering misstänkts ha pågått och kommer därefter att utdela straff ifall någon form av diskriminering upptäcks. I det engelska fotbollsförbundets publikation om dess vision för åren 2009-2011 nämns mer specifika åtgärder för att uppnå jämställdhet. Förbundet har till exempel utvecklat en specifik strategi för att utveckla kvinno fotbollen som behandlas i ett separat dokument. De strävar även efter att människor från olika bakgrunder och underrepresenterade grupper ska söka sig till fotbollen. Dessutom ämnar förbundet att den organisatoriska strukturen inom förbundet och dess personal ska spegla nationens mångfald. Det engelska fotbollsförbundet riktar dock ingen kritik mot den egna organisationen, utan diskriminering tycks vara något som finns utanför organisationen.

Likt det svenska förbundet har det engelska förbundet en separat syn på könen och kvinno fotbollens strategier och visioner behandlas i ett separat dokument. Målet för kvinno fotbollen är att den ska etablera sig som den största sporten i landet för kvinnor. Det engelska fotbollsförbundet har inte samma mål som det svenska förbundet att fotbollen ska vara en tvåkönad idrott utan lägger istället vikt på att motarbeta diskriminering och stödja kvinno fotbollen och underrepresenterade grupper. Jämställdhetspolicyn lägger inte heller bara vikt på kvinnor och män, likt det svenska, utan innefattar begrepp som etnicitet, klass och funktionshinder. Målet för förbundet är att alla ska behandlas rättvist istället för det svenska där alla ska behandlas lika. Det engelska förbundets jämställdhetspolicy kan beskrivas som en könsneutral policy. Det svenska förbundets policy kan tolkas som en rekonstruktion av könsroller, där aktiva insatser beskrivs som ett medel för att fotbollen i större utsträckning ska bli en tvåkönad idrott (Sainsbury 1996, s. 190). Esping-Andersen menade att Storbritannien tillhör det liberala välfärdsklustret som kännetecknas av att staten för en socialförsäkringspolitik för samhällets utsatta. Jämlikhet innebär de mest grundläggande

behoven till skillnad från den socialdemokratiska välfärdsmodellen där välfärd innebär högsta möjliga jämställdhet. I den socialdemokratiska välfärdsmodellen som Sverige tillhör är staten ansvarig för individernas välfärd (Esping-Andersen 1990, s 27). I de engelska dokumenten står jämställdhet för ”*to treat everyone fairly and with respect*” och målet är att motarbeta diskriminering. Förbundets styrningsmedel är främst inriktade på individer från underrepresenterade grupper inom fotbollen. I de svenska dokumenten står jämställdhet istället för att alla individer ska behandlas lika och jämställdhet innebär att fotbollen ska bli en tvåkönad sport.

6. Slutsatser

Frågeställningar	Sverige	England
<i>Hur framställs fotboll?</i>	Största sporten Tillgänglig för alla	Största sporten Inkluderande Skapa vinnare
<i>Varför är fotboll av godo?</i>	Kollektiv uppfostrare	Ambassadör/räddar individer
<i>Varför ska fler kvinnor och flickor spela fotboll?</i>	Tvåkönad idrott	Etablera kvinnofotbollen
<i>Vilka subjekt skapas i texterna?</i>	SvFF Fotboll Herrfotboll vs. Damfotboll	FA Fotboll Men’s Football vs. Women’s Football
<i>Hur talas det om kön?</i>	Fler kvinnor Kvinnor begränsningar Könsbeteckningar	Fler kvinnor Kvinnor begränsningar Män prioritet ett Könsbeteckningar
<i>Hur talas det om andra intersektionaliteter?</i>	Etnicitet	Etnicitet, funktionshinder och underrepresenterade grupper
<i>Hur talas det om jämställdhet?</i>	Rekonstruktion Två homogena könsgrupper Alla ska behandlas lika	Könsneutral policy Två homogena könsgrupper Alla ska behandlas rättvist

6.1. Hur framställs fotboll?

Att fotbollen beskrivs som den största idrotten i både Sverige och England ger förbunden och fotbollen handlingsmöjligheter. Det legitimerar därmed förbundens arbete samt deras strävan att fler människor ska bli involverade i fotboll. Fotbollen i Sverige ska vara tillgänglig för alla, medan fotbollen i England ska vara inkluderande samt skapa vinnare. Att skapa ett vinnande England är av högsta prioritet för det engelska förbundet och hela samhället

påverkas ifall England vinner. I Sverige läggs tyngdpunkten mer på att fotbollen ska vara tillgängligt för alla och inte på att vinna. I egenskap som den största idrotten innehar fotbollen en dominerande position i samhället vilket ger möjligheter till att påverka samhället. I Sverige beskrivs fotbollen även som en uppfostrare av goda samhällsmedborgare. I England ses fotbollen som en ambassadör för utbildning, social inkludering, hälsa och rättvisa och ett verktyg för individer att uppnå det. Paralleller kan här dras till Esping-Andersens teori om välfärdsstater, i den liberala välfärdsstaten är det individer på marknaden som skapar individers välfärd medan i den socialdemokratiska välfärdsstaten är det staten som ansvarar för individers välfärd (Esping-Andersen 1990). Fotbollen i England blir ett verktyg för individer att använda för att skapa välfärd. Fotbollen i Sverige kan tolkas som en institution som ansvarar för deras individers välfärd och ska uppfostra dem. Dessa argument kan därför stödja Esping-Andersens indelning där Sverige tillhör den socialdemokratiska välfärdsstaten och England, som en del av Storbritannien, den liberala (Esping-Andersen 1990). Samtidigt bör det understrykas att de olika ländernas syn på fotboll kan grundas på en sådan gruppering ur ett historiskt perspektiv. Esping-Andersens uppdelning var främst baserad på sociala rättigheter och social stratifikation samt förhållandet mellan individer, stat och familjen, knappast på synen på fotboll (ibid.). Men ur ett hälsoperspektiv borde kanske fotboll inräknas inom välfärdsbegreppet eftersom den bidrar till individers hälsa och välfärd.

Vad som kännetecknas som en god samhällsmedborgare är inget som det svenska fotbollsförbundet förklarar närmare. Fundberg problematiserade att fotbollen fungerar som en arena där den hegemoniska maskuliniteten hyllas vilket inte alltid överensstämmer med samhällets andra arenor (Fundberg 2004 s. 198). Det engelska fotbollsförbundet beskriver inte heller utförligare hur fotbollen i England kan vara en ambassadör för utbildning, social inkludering, hälsa och rättvisa. Men samtidigt används dessa argument för att göra fotbollen till något positivt och blir även indirekt ett argument till varför fler kvinnor och flickor bör spela fotboll.

6.2. Vilka bilder av kvinnor och män förmedlas?

Kvinnofotbollen beskrivs alltid med en könsbeteckning och språkets struktur i publikationerna möjliggör en dominerande position för mansfotbollen inom diskursen om fotboll. I ett visst mönster av genusrelationer får män en dominerande position och kvinnor en underordnad sådan (Connell 1999 s. 111). Fotboll är en manlig arena, där den hegemoniska maskuliniteten reproduceras, menar Fundberg (Fundberg 2004 s. 196). Mansfotbollen är

fortfarande det normativa och innehar en dominerande position inom fotbollen. Kvinnor blir avvikare från normen och måste därför benämnas som något annorlunda. Dels för att undvika förvirring, men också för att märkas. Enligt Butler är det avvikare, de som bryter mot könsnormerna också de som synliggör de begränsningar och möjligheter som finns inom diskursen kring kön (Butler 1999, s 186-8). Att kvinnor spelar fotboll bryter mot normen kring kvinnligt och manligt eftersom fotboll ses som något manligt. När kvinnor börjar spela fotboll, måste de försöka behålla lite av sin kvinnlighet för att inte bryta normen. Det kan ses som en förklaring till varför kvinnofotboll benämns med "dam-" eller "women's" före. Samtidigt fungerar detta vice versa, fotboll är något manligt och för att det i fortsättningen ska ses som något manligt måste det gå att skilja på kvinnlig fotboll och manlig fotboll.

Kvinnofotbollen stöter inom diskursen om fotboll på begränsningar och står inför hinder och utmaningar för att den även i fortsättningen ska kunna utvecklas. Det finns till exempel för få kvinnor inom fotbollen och kvinnofotbollen måste växa för att etablera sig och bli mer jämställd med mansfotbollen. Båda förbunden ser kön som två homogena grupper vilket kommer i uttryck när fotbollen i Sverige ska bli en mer tvåkönad idrott och i England där kvinnofotbollens strategier behandlas i ett separat dokument. Kön och vad som uppfattas som kvinnligt och manligt är socialt skapat och reproduceras genom upprepningar av detta (Butler 1999). Att se kön som två separata grupper blir problematiskt eftersom dessa kategorier är grundade på vad vi uppfattar vara kvinnligt och manligt. Enligt Connell är det genusstrukturerna i vårt samhälle som möjliggör och begränsar våra handlingar (Connell 2003). Kvinnor som spelar fotboll bryter mot de rådande könsnormerna eftersom fotboll uppfattas som något manligt och utgör därför begränsade möjligheter för kvinnor som spelar fotboll. Mansfotboll innehar en dominerande position och kvinnor en underordnad. Att sträva efter att fler kvinnor ska spela fotboll samtidigt som fotbollen ses som någonting manligt skapar tämligen en paradox. Båda förbunden strävar efter att fler kvinnor ska spela fotboll samtidigt som en kvinna kan förstås ur en syn på kön som bottnar i vad som uppfattas som kvinnligt och manligt. Vidare är det den syn som i första hand underliggjer begränsningarna för kvinnofotbollens utveckling, att det finns för få kvinnor inom fotbollen och att ens könstillhörighet kan avgöra hur en blir bemött.

Mansfotbollen har en annan status än kvinnofotbollen hos det engelska fotbollsförbundet. Det är viktigare för förbundet, och tydligen för samhället också, att landslaget för män når internationella framgångar än landslaget för kvinnor. Det har större inflytande på de andra landslagen och samhället i övrigt, menar förbundet. Det svenska fotbollsförbundet talar om att

de måste klara sig ekonomiskt ifall landslaget för män skulle missa internationella turneringar. Mansfotbollen är fortfarande överordnad kvinnofotbollen, men även andra typer av fotboll, som ungdoms- och pojk- och flickfotboll. Connell menade att maskuliniteten får en hegemonisk position i ett visst mönster av genusrelationer och blir därigenom en legitimitet av patriarkatet (Connell 1999 s. 111). Mansfotbollen, landslagen för män, intar en hegemonisk position inom fotbollen vilket i sin tur medför att det är där kapitalet och det kommersiella intresset finns. Eftersom kapitalet och det kommersiella intresset finns inom mansfotbollen blir det en legitimitet till att mansfotbollen i fortsättningen innehar en dominerande position och kvinnofotbollen en underordnad sådan inom fotbollen. Här utmärker sig dock skillnader mellan Sverige och England, det engelska fotbollsförbundet redogör tydligt att det engelska landslaget för män prioriteras framför andra landslag. Det svenska fotbollsförbundet har istället som mål att ”klara sig” ekonomiskt ifall landslaget för män inte kvalificerar sig till en internationell turnering. Detta kan tyda på att England inte ifrågasätter mansfotbollens hegemoniska position, men Sverige gör det och försöker klara sig utan dess avkastning. Eller så kan det tolkas som att Sverige är ett land som inte har samma möjligheter att varje år ha ett internationellt konkurrenskraftigt landslag för män som England har.

6.3. Vilken roll spelar intersektionaliteter?

Kön, klass och etnicitet är kategorier som hela tiden samverkar med varandra och i intersektionen mellan dessa möjliggörs och begränsas handlingsmöjligheter (de los Reyes 2007). Både det svenska och det engelska fotbollsförbundet beskriver grunder som kan leda till diskriminering, vilket de tenderar att motarbeta. I de svenska texterna är det endast etnicitet i samverkan med kön som framstår som ett hinder för att spela fotboll. I de engelska texterna räknas både etnicitet och funktionshinder upp som kategorier som samverkar med kön och begränsar möjligheten att spela fotboll. Etnicitet, men även funktionshinder i Englands fall är de sociala kategorier som underliggande styrmedel som har skapats för att fler ska spela fotboll. Butler menade att kön endast kan förstås ur en heterosexuell ram och att homosexuella utmanar de rådande könsstrukturerna (Butler 1999). Homosexualitet beskrivs som en grund för diskriminering hos båda förbunden men ingen nämner homosexualitet som en begränsning för att spela fotboll. Tolkningen hade här kunnat vara att eftersom kön förstås ur en heterosexuell ram uppfattas de kön som beskrivs i förbundens texter som heterosexuella. Larsson menade att ifall en kvinna har intressen som uppfattas som manliga misstänks hon även ha en manlig läggning (Larsson 2001). Detta skulle alltså kunna impliceras på kvinnor

som spelar fotboll och skulle underförstått innebära att kvinnor som spelar fotboll redan bryter mot de rådande könsnormerna och ses därför inte ur en heterosexuell ram.

6.4. Hur talas det om jämställdhet?

I England är målet för kvinnofotbollen att den ska etablera sig som den största idrotten för kvinnor i landet. Dess jämställdhetspolicy grundas på att behandla alla rättvist och motarbeta diskriminering. Diane Sainsbury menade på att Storbritannien har fört en könsneutral policy, som främst fokuseras på att det som tidigare har tillfallit ett av könen nu ska tillfalla båda (Sainsbury 1996). I Sverige är målet för fotbollen att den ska bli en mer tvåkönad idrott och att alla, oavsett kön, ska ha samma rättigheter, möjligheter och förutsättningar. Detta ska uppnås genom skraddarsyddna aktioner för att öka antalet kvinnor och flickor inom fotbollen. Sainsbury hävdar att Sverige har fört en könspolitik som är inriktad på att aktivt rekonstruera könsroller (Sainsbury 1996). Sainsburys analyser kan användas som en grund hur de båda förbunden talar om jämställdhet.

Det svenska fotbollsförbundets mål är att alla individer inom fotbollen ska behandlas lika, samtidigt märks damfotbollen ut med en könsbeteckning vilket alltid inte är fallet med herrfotbollen. Till exempel Damallsvenskan och Allsvenskan. U21-landslaget är det enda ungdomslandslag som det svenska fotbollsförbundet har satt upp mål för i deras texter och inget annat ungdomslandslag nämns. Kvinnor går på nätverksträffar för att uppmuntra och stödja varandra inom fotbollens organisation. Vidare tyder detta på en särartsstrategi där kön ses som två motsatta och homogena grupper med olika erfarenheter. Det kan tolkas som motsägelsefullt att målet är att alla individer ska behandlas lika, samtidigt som det görs skillnad mellan könen. I England är målet att alla ska behandlas rättvist samtidigt som de skiljer på mansfotboll och kvinnofotboll och prioriterar landslaget för män framför andra landslag.

Att sträva efter jämställdhet är att ha som mål att alla ska ha samma förutsättningar och möjligheter. Samtidigt finns det faktorer som begränsar att alla får dessa möjligheter och förutsättningar. För att förstå situationen och för att kunna förändra den måste dessa faktorer, som kön eller etnicitet, belysas. Men varje gång dessa faktorer belyses legitimeras det som antas göra skillnad på dessa faktorer, det som åtskiljer kön och det som åtskiljer etnicitet. Butler menade på att kön är något socialt skapat ur repetitioner av det vi uppfattar som kvinnligt och manligt (Butler 1999). Larsson argumenterar för att se kön som två motsatta och enhetliga grupper blir problematiskt när målet är jämställdhet och istället borde fokus ligga på

hur vi konstruerar kön och genus på ett jämlikt sätt (Larsson 2001). Att prata om kön och de olika förutsättningar som medföljer dessa kategorier är att belysa ett problem och samtidigt legitimera att det finns skillnader mellan kön. Strävan efter jämställdhet blir således en paradox eftersom de uppfattade skillnaderna mellan könen varje gång upprepas när målet är att uppnå jämställdhet. Samtidigt bör det påpekas att dessa skillnader belyses främst i Sverige för att uppnå jämställdhet, medan de i England uppmärksammas som utmaningar för kvinno fotbollens utveckling och att alla ska behandlas rättvist. Dessutom lägger England även tyngd på andra grunder som begränsar att alla har samma förutsättningar, till exempel etnicitet och klass. Sveriges jämställdhetsarbete hänvisas endast till de olika förutsättningarna som finns mellan könen.

7. Diskussion

Vid början av denna uppsats hade jag en bild av hur mansfotbollen tog upp en större plats än kvinno fotbollen, vilket fotbollens historia kan understryka. Men jag trodde också att målet var att jämställa kvinno fotbollen och mansfotbollen både i England och i Sverige. Att Sverige har som mål att jämställa fotbollen kan utläsas samtidigt som målet för den engelska fotbollen snarare är att motverka diskriminering och att alla ska behandlas rättvist. Samtidigt som Sverige i större utsträckning belyser skillnaderna mellan könen för att eftersträva jämlikhet benämner England dessa skillnader som utmaningar för att alla ska behandlas rättvist. Vilken strategi som fungerar för att kvinno fotbollen och mansfotbollen i större utsträckning ska jämställas är inte något som denna uppsats kan svara direkt på. Det krävs mer forskning baserat på intervjuer och ett historiskt perspektiv för att urskönja en förändring.

Målet och anledningen med denna uppsats är snarare att belysa diskursen kring fotboll och hur kön och jämställdhet framställs i de båda fotbolls förbundens publikationer. Denna uppsats bidrar inte med någon objektiv sanning om fotboll utan kan endast förstås som en analys av hur fotboll, kön och jämställdhet framställs i den givna diskursen. Det jag kan urskilja är att mansfotbollen i större utsträckning har en dominerande position och kvinno fotbollen en underordnad sådan. Kvinno fotbollen står inför hinder eftersom de bryter mot de rådande könsnormerna. Att fotbollen gör skillnad på män och kvinnor och även på flickor och pojkar är väl kanske ingen omskakande nyhet. Det faktum är att sportens själva grund vilar på att åtskilja könen och låta dem spela fotboll var för sig. Varför könen ska vara åtskiljda och vilka möjligheter det finns att de ska spela fotboll tillsammans hade varit ytterligare ett intressant studieområde.

Vidare vill jag argumentera för vikten av att jämföra olika länder och frukten det ger. Att jämföra Sverige och England, som en del av Storbritannien, har resulterat i upptäckter av både skillnader och likheter. Det är viktigt att inneha ett internationellt perspektiv för att skapa en vidare förståelse av hur fotboll, kön och jämställdhet framställs. I framtiden hade det varit intressant att utveckla denna studie och jämföra diskursen kring fotboll med andra länder.

Avslutningsvis vill jag knyta ihop min uppsats med att återgå till min titel ”Fotboll för alla?” och argumentera för mitt titelval. Visserligen har båda fotbollsförbunden idag en utvecklad strategi för att utveckla kvinnofotbollen och en strävan att fler kvinnor och flickor ska spela fotboll. Men kvinnofotbollen är fortfarande underordnad mansfotbollen och så länge kön ses utifrån något som antingen är manligt eller kvinnligt och jämställdhetsarbetet baseras därpå, väljer jag att behålla mitt frågetecken efter *fotboll för alla?*

8. Sammanfattning

Kvinnor har spelat fotboll från 1900-talets början i England och Sverige men kvinnofotbollen växte sig inte lika stor som mansfotbollen på 1900-talet. På 70- och 80-talen ökade antalet kvinnliga fotbollsspelare i de båda länderna markant och idag är kvinnofotbollen en av de största sporterna för kvinnor i både Sverige och England. Idag har både det engelska och det svenska fotbollsförbundet utvecklade strategier och mål för att fortsätta utveckla och stödja kvinnofotbollen. Sverige och England, som en del av Storbritannien, har historiskt olika syn på jämlikhet mellan könen och hur det ska eftersträvas. I Storbritannien har politiken som förts varit en könsneutral sådan medan politiken i Sverige har främst syftat till att rekonstruera könsrollerna. Denna uppsats ämnar därför jämföra dessa länder och analysera hur diskursen kring fotboll skildras i de båda förbundens offentliga publikationer. Hur fotboll och kvinnor samt män framställs samt hur de båda förbunden talar om jämställdhet.

Fotbollen beskrivs som den största sporten i både Sverige och England vilket legitimerar de båda förbundens arbete samt deras strävan att fler ska spela fotboll. Fotbollen i Sverige ska vara tillgänglig för alla medan fotbollen i England ska vara inkluderande och skapa ett vinnande England. Att Sverige bottenar i den socialdemokratiska välfärdsstaten där staten är ansvarig för individens välfärd kan urskönjas eftersom fotbollens uppgift är att uppfostra människor till goda samhällsmedborgare. Samtidigt pekar Englands syn på fotboll snarare på att de bottenar i den liberala välfärdsstaten där individer själva skapar sin egen välfärd på marknaden. Den engelska fotbollen ses som en ambassadör för utbildning, social inkludering, hälsa och rättvisa och kan användas som ett verktyg för att nå detta.

Kvinnor och män framställs som två homogena grupper som är motsatta varandra. Mansfotbollen innehar en dominerande position och kvinnofotbollen en underordnad sådan. Det finns hinder för kvinnor som spelar fotboll och dessa måste övervinnas för att kvinnofotbollen ska fortsätta att utvecklas. Genom att spela fotboll bryter kvinnorna mot de rådande könsnormerna. Dessutom könsbetecknas fotbollen alltid när den innegriper kvinnor, det sätts alltid ett dam-, eller "women's" framför kvinnofotbollen för att märka ut den som avvikande från den normativa mansfotbollen. Andra kategorier som i samverkan med kön utgör begränsningar för att spela fotboll beskrivs vara etnicitet, och i Englands fall även funktionshinder.

I Sverige är målet att fotbollen i större utsträckning ska bli en jämställd idrott medan målet i England är snarare att kvinnofotbollen ska utvecklas och kunna etablera sig som den största idrotten för kvinnor. Det engelska fotbollsförbundets policy är mer könsneutral medan den policy som det svenska fotbollsförbundet för är att aktivt rekonstruera könsrollerna. Vidare är den svenska fotbollens mål att alla individer ska behandlas lika medan målet för den engelska fotbollen är snarare att behandla alla rättvist. I vilken mån det svenska och engelska förbunden kommer upp i sina mål eftersom de skiljer på män och kvinnor kan ifrågasättas. Att se kön som två homogena grupper och belysa dessa gruppers förutsättningar för att uppnå jämställdhet blir problematiskt eftersom skillnaderna mellan könen då reproduceras.

Avslutningsvis utpekas andra områden som hade varit intressant att studera i förhållande till denna uppsats. Det hade varit fruktgivande att utföra intervjuer med fotbollsspelande kvinnor i både England och Sverige för att få en djupare jämförelse. Dessutom hade det varit relevant att studera varför kvinnor och män spelar fotboll åtskiljt och vilka möjligheter och förutsättningar det finns för att de ska spela fotboll tillsammans.

9. Referenser

Litteratur

- Andersson, Torbjörn (2002): *Kung fotboll: den svenska fotbollens kulturhistoria från 1800-talets slut till 1950*. Eslöv: B. Östlings bokförlag. Symposion
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2005): *Textens mening och makt: en metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Butler, Judith (1999): *Gender Trouble*. New York: Routledge
- Börjesson, Mats (2003): *Diskurser och konstruktioner: en sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur
- Connell, R. W. (1999): *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos
- Connell, R. W. (2003): *Om genus*. Göteborg: Daidalos
- Crompton, Rosemary, Suzan Lewis & Clare Lyonette (2007): *Women, Men, Work and Family in Europe*. New York: Palgrave Macmillan
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson & Lena Wägnerud (2007): *Metodpraktikan*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Esping-Andersen, Gösta (1990): *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity Press
- Fundberg, Jesper (2003): *Kom igen, gubbar!* Stockholm: Carlsson Bokförlag
- Gilje, Nils & Grimen, Harald (2007): *Samhällsvetenskapens förutsättningar*. Göteborg: Daidalos
- Hammarén, Nils & Johansson, Thomas (2009): *Identitet*. Stockholm: Liber
- Hjelm, Jonny & Olofsson, Eva (2004): *A Breakthrough: Women's Football in Sweden*. I: Hong, Fan & Mangan J.A. (red): *Soccer, Women, Sexual Liberation. Kicking Off a New Era*. London: Frank Cass.
- Koivula, Nathalie (1999): *Gender in sport*. Stockholm: Universitet.
- Larsson, Håkan, (2001): *Iscensättningen av kön i idrott: en nutidshistoria om idrottsmannen och idrottskvinnan*. Stockholm: HLS förl.
- Lykke, Nina (2003) Intersektionalitet – ett användbart begrepp för genusforskningen. I *Kvinnovetenskaplig Tidskrift*, 1.
- Olofsson, Eva (1989): *Har kvinnorna en sportslig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet*. Umeå: Pedagogiska institutionen, Umeå universitet
- de los Reyes, Paulina (2007): Intersektionella perspektiv på etniska relationer. I: Peterson, Abby & Hjerm, M (red.), *Etnicitet: Perspektiv på samhället*. Malmö: Gleerups.
- Sahlin, Ingrid (1999): Diskursanalys som sociologisk metod. I Sjöberg, Katarina (red.) *Mer än kalla fakta. Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Sainsbury, Diane (1996): *Gender, Equality and Welfare States*. Cambridge: University Press

Wheder, Malin (2007): Ovanliga analyser av vanliga material. I Börjesson, Mats & Palmblad, Eva (red.): *Diskursteori i praktiken*. Stockholm: Liber

Williams, Jean (2004): The Fastest Growing Sport? Women's Football in England. I: Hong, Fan & Mangan J.A. (red): *Soccer, Women, Sexual Liberation. Kicking Off a New Era*. London: Frank Cass.

Publikationer

Svenska fotbollsförbundet

Fotbollens strategier – svensk fotbolls mål 2009-2011. Tillgängligt på:
http://svenskfotboll.se/ImageVault/Images/id_11235/ImageVaultHandler.aspx (2010-10-30)

Flickprojektet. Tillgängligt på: <http://svenskfotboll.se/svensk-fotboll/idrottslyftet-medlemsavd/flickprojektet/> (2010-10-30)

Jämställdhetspolicy inom Svenska Fotbollförbundet 2009- 2011. Tillgängligt på:
http://svenskfotboll.se/ImageVault/Images/id_9873/ImageVaultHandler.aspx (2010-10-30)

Idrottslyftet år 4. Tillgängligt på:
http://svenskfotboll.se/ImageVault/Images/id_42955/ImageVaultHandler.aspx (2010-10-30)

Engelska fotbollsförbundet

The FA's vision 2008-2012. Tillgängligt på:
http://www.thefa.com/~media/E3640B31577447418DE26597F531B6B5.ashx/FAVision_200812.pdf (2010-10-30)

Women's & Girls' Football Strategy 2008-2012. Tillgängligt på:
<http://www.thefa.com/GetIntoFootball/Players/PlayersPages/WomensAndGirls/~media/Files/PDF/TheFA/WomensStrategy.ashx/WomensStrategy.pdf> (2010-10-30)

The Football Association Equality Policy. Tillgängligt på:
http://www.thefa.com/TheFA/RulesandRegulations/~media/Files/PDF/TheFA/FA%20Handbook%2009%2010/Equality_Policy_pg402.ashx/Equality_Policy_pg402.pdf (2010-10-30)

Internet

<http://www.thefa.com/TheFA/WhoWeAre> (2010-11-15)

<http://svenskfotboll.se/svensk-fotboll/om-svff/> (2010-11-15)

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=91&artikel=1383450> (2010-12-23)

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsiem040> (2011-01-02)

<http://www.codex.vr.se/forskningshumsam.shtml> (2010-12-10)

Svenska Akademiens ordbok. Tillgänglig på:

<http://g3.spraakdata.gu.se/saob/> (2010-10-30)